

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

בפני כב' השופט נמרוד פלקס, סגן הנשיא

התובעות

1. נ.י.

2. ח.א.כ.

3. ר.ב.י.

4. ר.י.

ע"י עוה"ד אסף חרסט ולירון טרי

נגד

הנתבעים

1. י.י.

2. ש.ל.

ע"י עוה"ד אלי אלקלעי

פסק דין

- 1
- 2 1. תביעה למתן סעד הצהרתי בדבר **ביטול הסכם העברת מניות מיום 8.5.16** שנכרת בין המנוח
- 3 מ. י. ז"ל (להלן - "המנוח"), אשר הלך לבית עולמו ביום 1.2.17, לבין בנו, הנתבע מס' 1 (להלן
- 4 - "י.י.") - מכוחו הועברו לי.י. מניות המנוח בחברת גוש XX חלקה XX בע"מ (להלן - "החברה")
- 5 (כחמישית מכלל מניות החברה). העברת המניות דווחה לרשם החברות ונרשמה בספריו ביום
- 6 17.5.16 (נספח ב' לכתב ההגנה).
- 7
- 8 2. אף שבהסכם האמור (להלן - "ההסכם") נקבע, כי המניות תועברנה כנגד תשלום סך 20 ₪,
- 9 אין חולק, כי עסקינן בהעברת המניות במתנה (סעיף 36 לסיכומי התובעות וסעיף 70 לסיכומי
- 10 הנתבעים). עוד יאמר, כי ההסכם נכרת כשמונה חודשים קודם לפטירת המנוח, אשר הלך
- 11 לבית עולמו בגיל 79 שנים, לאחר שאובחן כחולה אונקולוגי בשלהי שנת 2015, ובחודש
- 12 פברואר 2016 הונפקה לו תעודת עיור.
- 13
- 14 3. הצדדים להליך דנן הם: מהצד האחד, מבקשות ביטול ההסכם, הן אלמנת המנוח (להלן -
- 15 "נ.י.") ושלוש מבנותיהן המשותפות של המנוח ואלמנתו, הן ח.א.כ., ר.ב.י. ור.י.; מהצד
- 16 האחר, ניצב י.י., אף הוא בנם המשותף של המנוח ונ.י., ובעמדתו תומכת אף אחות נוספת,
- 17 היא ש.ל. (להלן - "ש.ל.י").

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

- 1
- 2 4. לשם הבהרת הקשרם של דברים אציין, כי ההליך דנן הוא נדבך נוסף בשלל סכסוכים
- 3 משפטיים ואחרים, אשר התגלעו בין המנוח לבין אחיו (אשר אינם צד הליך הנוכחי); ובין
- 4 הצדדים להליך דנן לבין עצמם. ההליכים המשפטיים האמורים נדונו, בגלגול זה או אחר,
- 5 בערכאות השונות, מזה שנים רבות, ואף בפני מותב זה מזה, למעלה מעשור שנים. ראו
- 6 לדוגמא: רע"א XXX נ.י. (2020); ת"ע (י-ם) 151286-08-17 ואח'י נ.י. (2019) (להלן -
- 7 "תביעת הצוואות" ופסק הדין באותה תביעה יכונה להלן - "פסק דין הצוואות"); תמ"ש (י-
- 8 ס) 45356-10-18 נ.י. (2020) (להלן - "תביעת הלכת השיתוף"). יוער, כי הסכסוך בין עיזבון
- 9 המנוח לבין אחיו (אשר חלקם בין החיים וחלקם הלכו לבית עולמם) טרם בא על פתרונו.
- 10 כעולה משלל הליכים שהתנהלו בעבר בין המנוח לאחיו, דומה, כי לכל אחד מהאחים אינטרס
- 11 שונה, אשר לא עלה בקנה אחד דווקא עם אינטרס המנוח. כפי שיובהר להלן, בכך יש אולי
- 12 כדי להשליך על המסקנות שיש ללמוד ממעורבות מי מהאחים (מ.י.) אף באירועים הקשורים
- 13 להסכם, ואף לסכסוך שבין הצדדים להליך הנוכחי.
- 14
- 15 5. "הנכס" נושא המתנה, הוא כאמור מניות המנוח בחברה. בפסק דיני בתמ"ש 3950-01-12
- 16 מיום 23.11.14, אשר עסק באיזה מהסכסוכים שהתגלעו בין בעלי המניות בחברה, לרבות
- 17 המנוח, פירטתי, כי החברה התאגדה לפני למעלה מחמישים שנה, ובעלי מניותיה דאז היו
- 18 חמישה אחים, הם: מ.י. (להלן - "מ.י."), יע.י., א.י., ש.י. (להלן - "ש.י.") והמנוח. אחזקות
- 19 האחים בחברה אינן זהות, עת המנוח החזיק כאמור כחמישית ממניות החברה. דומה
- 20 שתכלית התאגדות החברה מלכתחילה הייתה החזקת נכס המקרקעין הידוע כחלקה XX
- 21 בגוש XX, אשר שטחו כדונם וחצי, הנמצא ברחוב XX, במרכז העיר XX. בנכס הופעל על ידי
- 22 המנוח, וככל הנראה לימים אף על ידי י.י., חניון לחניית מכוניות תמורת תשלום, וכן נמצא
- 23 בו בניין הכולל מספר דירות. על פי הערכות שווי שהתקבלו הן במסגרת ההליכים שהתנהלו
- 24 בפני, והן לאחר מכן, שווי המקרקעין האמורים עולה על חמישים מיליון שקלים חדשים.
- 25
- 26 6. כאמור אף בין הצדדים דנן, הם אלמנת המנוח וילדיו, התקיימו שלל הליכים משפטיים, אשר
- 27 עיקרם סכסוכים בעלי משמעות כלכלית באשר לרכוש המנוח - בין סכסוכים "אופקיים", קרי
- 28 - בין המנוח, או עיזבונו, לבין אלמנתו, באשר לזכויותיה מכח הלכת השיתוף; ובין סכסוכים
- 29 "אנכיים", קרי - בין הטוענים לזכות בירושת המנוח, באשר לאופן בו יש לחלק את עיזבונו.
- 30 כפי שיובהר להלן, ההליך דנן עניינו סכסוך "אופקיי" בין עיזבון המנוח (באמצעות חלק
- 31 מיורשיו, עת כלל היורשים נוטלים חלק בהליך), לבין י.י., אליו העביר כאמור המנוח בהסכם
- 32 את מניותיו בחברה.
- 33

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

7. בערוב ימי המנוח, וליתר דיוק במהלך השנה האחרונה לחייו לערך, החלו בין הצדדים דכאן
מאבקי "טרורם ירושה". לאחר פטירת המנוח נדונו בפני שלל הליכים בעניין עיזבונו, ובפרט
תביעת הצוואות, במסגרתה דחיתי את בקשות הצדדים לקיום כלל צוואות המנוח והוכחתן
בהעתק, ונתתי צו ירושה אחר עיזבונו, מכוחו ירשה נ.י. - אלמנתו, מחצית מעיזבונו, ואילו
י.י. וארבע אחיותיו ירשו את המחצית הנוותרת, בחלקים שווים ביניהם. במסגרת תביעת
הלכת השיתוף קיבלתי חלק מטענות נ.י. באשר לזכויות רכושיות כלפי עיזבון המנוח, עת
קבעתי, כי "ברובד האופקיי" זכאית נ.י. למחצית הזכויות הרשומות על שם המנוח בדירת
מגורים ובחנות הצמודה לה, וזאת מבלי לגרוע מזכויותיה "ברובד האנכיי", מכח היותה יורשת
מחצית עיזבון המנוח. למותר לציין, כי חלק מהפלוגתאות שהוכרעו בעבר, ובפרט בתביעת
הצוואות, משליכות על ההכרעה בהליך דנן.
8. בתביעתן הנוכחית מבקשות התובעות להצהיר על בטלות ההסכם, מחמת פגמים שנפלו ברצון
המנוח, עת התקשר בו, וכן מחמת התנהגותו המחפירה של י.י. כלפי המנוח ובני משפחתו.
התובעות מפרטות, כי ההסכם נכרת כחצי שנה קודם לצוואתו האחרונה של המנוח, אשר
נפסלה בפסק הדין בתביעת הצוואות, וכשמונה חודשים קודם לפטירתו. לוז טענת התובעות
הוא, כי ההסכם נכרת בהיעדר גמירות דעת המנוח, תוך ניצול מצבו הרפואי הירוד, ותלותו
המוחלטת בי.י. המובילים לכך שעסקינן בחוזה פסול; לחילופין, טענו התובעות כי הסכם
המתנה ניתן לביטול, מפאת פגמים שנפלו בכריתתו - טעות, הטעיה, כפייה, עושק, כאמור
בסעיפים 14(א), 15, 17, 18 ו-30 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג - 1973 (להלן - "חוק
החוזים"); ולנוכח זכותו הנטענת של המנוח (אשר התובעות טוענות לה בנעליו) לביטול
ההסכם בשל התנהגות מחפירה של מקבל המתנה - י.י., כלפיו וכלפי בני משפחתו בהתאם
להוראת סעיף 5(ג) לחוק המתנה, התשכ"ח - 1968. (להלן - "חוק המתנה"); כפועל יוצא
מביטול ההסכם עתרו התובעות להורות, כי בעלי הדין זכאים לקבל את מניות המנוח בחברה
כחלקיהם בצו הירושה, או את תמורת מכירתן (כפי שתהיה בתיק פירוק החברה, פרי"ק
(מחוזי י-ם) 6923-06-16). ראו: סעיפים 1-3 לסיכומיהן.
9. לטענת הנתבעים, יש לסלק את התביעה על הסף מפאת מעשה בית דין, שיהוי והיעדר ניקיון
כפיים (סעיפים 152-154 לסיכומים), מאחר ולדבריהם התובעות ידעו על ההסכם עוד בחיי
המנוח והיו בידיהן מלוא הראיות והעילות להגשת תביעתן דנן עוד בחייו, ולמצער בפטירתו,
או לחילופין במועד הגשת תביעת הלכת השיתוף; למען הזהירות טענו לגופו של עניין, כי
עסקינן בעסקת מתנה שהושלמה בחיי המנוח בהתאם לרצונו, עת יוצג בידי עורך דין מטעמו,
ובנוכחותו אחיו - מ.י. - שהיה עד לחתימת ההסכם והכנתו; מתנה אשר אין ממנה חזרה, אף
לא לנותן המתנה. ממילא לטענתם, הזכות לביטול מתנה היא זכות אישית של נותן המתנה,
אשר אינה עוברת ליורשים. הנתבעים אף הכחישו את שלל טענותיהן העובדתיות של

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

1 התובעות, לרבות הטענות, לפיהן המנוח היה חולה סופני במועד כריתת הסכס המתנה, וכי
2 היה מבודד אותה עת; לטענת הנתבעים המנוח אמנם חלה בסרטן, אולם תפקד באופן עצמאי
3 וכלל לא היה מבודד. הנתבעים הפנו לעניין זה לתעודת רופא מאת ד"ר יורם מערבי (להלן -
4 "ד"ר מערבי") שניתנה במהלך אשפוז המנוח, סמוך למועד עשיית ההסכם, ואף הפנו לכך
5 שהמנוח התגורר בדירתו ברח' XX ביחד עם נ.י., מחודש מרץ 2016 ועד ליום 18.6.16, כך שלא
6 "בודד" ולא נמנע מהתובעות לבקרו, בעת עשיית ההסכם. הנתבעים הצביעו על סתירות
7 בעדויות התובעות וטענו לאי אמינותן. לשיטתם, התובעות - בנות המנוח - הן אלה שלא שמרו
8 על קשר עם אביהן מבחירתן ולא מפאת "בידודו" על ידי י.י., או מניעת קשר בעטיו של י.י.
9 הנתבעים אף מפנים לעדויות שלל עדים, התומכות לשיטתם במסקנה, כי המנוח בחר באופן
10 מודע וחופשי להעניק את מניותיו בחברה לי.י., נוכח טיפולו המסור של י.י. במנוח.

11

12 10. לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים וראיותיהם שוכנעתי, כי יש לדחות את טענות הסף
13 שהעלו הנתבעים, ובכללן השתק עילה, שיהוי וכיוב'; וכן יש לקבל את התביעה לגופה, עת
14 הוכח ש.י. השפיע על המנוח באופן בלתי הוגן, ובכך יש משום פגם ברצון המנוח לכרות את
15 הסכס המתנה. יחד עם זאת יש לדחות את הטענה בדבר זכות התובעים לבטל את הסכס
16 המתנה, מחמת התנהגותו המחפירה של י.י., בהיעדר עילה. אבאר.

17

18 **שיהוי, מעשה בית דין, ניצול לרעה של הליכי משפט והתנהגות מחפירה**

19 11. יש לדחות את טענות הנתבעים, לפיהן יש משמעות לכך שהתובעות ידעו על ההסכם עוד בחיי
20 המנוח, כבר מחודש מאי 2016, אך לא הגישו תביעתן עוד בחיי המנוח, עת ידעו כי רצונו
21 להעביר לי.י. את המניות; וכי השיהוי הניכר בהגשת תביעתן דגן פוגע בי.י., שהרי לו המנוח
22 היה נתבע בחייו, היה עומד על כך שזה רצונו; טענות אלה אינן יכולות להתקבל - כפי שיובהר
23 להלן - ולו מהטעם כי לתובעות כלל לא קמו עילה ומעמד לעתור לביטול ההסכם, אותו כרת
24 כאמור המנוח בחייו. שהרי, זכותן הנטענת של התובעות בהליך דגן מקורה בהיותן יורשות
25 המנוח, ולא נטען שעומדת להן זכות עצמאית, אשר אינה נובעת ממעמדן כיורשות.

26

27 12. הסעד המרכזי העומד למתקשר בהסכם מחמת פגם ברצון קבוע בפרק השני של חוק החוזים,
28 הוא ביטול החוזה. ברובם המכריע של המקרים (למעט סעיף 14(ב) לחוק החוזים) נתונה
29 הפעלת סעד הביטול בידי הצד שרצונו נפגם. לסעד הביטול מספר מאפיינים; מדובר בסעד
30 עצמי, אשר הפעלתו מהווה, היא כשלעצמה, פעולה משפטית, קונסטטיטויבית, אשר יש
31 להפעילה תוך זמן סביר. צד הזכאי לסעד הביטול ניצב בפני הברירה לבטל את החוזה או
32 להשאירו בעינו. ראו: פרידמן וכהן, דיני חוזים (להלן - "פרידמן וכהן"), כרך ב' (מהדורה
33 שניה, 2020) בעמ' 17 - 18, 515 - 516. טענות לביטול ההסכם מפאת פגם ברצון של אחד הצדדים
34 לו, כגון טעות, הטעיה, עושק וכפיה, וכן השפעה בלתי הוגנת, אינן מיועדות מעצם טיבן

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 להיטען על ידי צד ג', אלא בידי הצד ישיר לחוזה. לפיכך, לא יכלו התובעות להיחשב כחליפי
2 צד שהתקשר בחוזה - המנוח - בחייו עת לא נשללה כשרותו. ראו: פסק דיני בתלה"מ (י-ם)
3 35186-04-17 נ.מ.ז. נ' נ.ש.ז. (2021).
- 4
- 5 13. להבדיל מהיעדר מעמד התובעות לעתור לביטול ההסכם מפאת פגמים ברצון בחיי המנוח,
6 הרי ברירת הביטול מחמת פגם ברצון (שהייתה נתונה לצד להסכם) עוברת ליורשיו בתור
7 חליפיו (ראו למשל: ע"א 92/89 עובדיה נ' סיבחי, מה(5) 113, 119 (1991); פרידמן וכהן, הע"ש
8 64 - 65 בעמ' 527). משכך נתונה כעת ליורשות המנוח עילת תביעה, מכוחה רשאיות הן לעתור
9 לביטול ההסכם מפאת פגמים שנפלו לטענתן בכריתתו. זאת, להבדיל מעילות ביטול על פי
10 חוק המתנה; השוו: ע"א 11/75 ועד הישיבות בא"י נ' מיכאלי, ל(1) 639 (1975); הדברים
11 האמורים עולים אף מפסק הדין אליו הפנו הנתבעים עצמם בסעיף 21 לכתב הגנתם - תמ"ש
12 (חי') 24826-06-18 א.פ. נ' ס.פ. (2020) - באותו עניין התבררה תביעה לביטול הסכם מתנה
13 שנכרת בין אבי התובעות שם לבין אשתו השנייה, בעוד האב היה בחיים, ובית המשפט קבע
14 כי "עילת ביטול מחמת עושק יכולה לאחר פטירה לעבור לחליפו של אדם (באמצעות היורשים
15 או מנהל עזבון) ... - אך אין בכך להקנות מעמד לתובעים שאינם חליף" - פסקה 22 לפסה"ד.
16
- 17 14. נמצא אפוא, כי בכל הנוגע לסוגיית הימנעות התובעות מנקיטת הליכים משפטיים לביטול
18 ההסכם בחיי המנוח, אין חשיבות ממשית לשאלת ידיעתן על קיומו בסמוך לכריתתו. יוער,
19 כי מהראיות עולה, שלמצער חלק מהנתבעות אכן ידעו על כריתת ההסכם בחיי המנוח. ראו:
20 סעיף 50 סיפא לפסק הדין בתביעת הלכת השיתוף; ש' 20-3 בעמ' 19, ש' 32-30 בעמ' 40, ש'
21 1-4, 26-31 בעמ' 41, ש' 16-17 בעמ' 42 לפרוטוקול הדיון בתביעה דנן (להלן - "הפרוטוקול").
22
- 23 15. אכן היה בידי התובעות להגיש תביעתן דנן מיד עם פטירת המנוח, חלף הגשתה רק לאחר
24 ההכרעה בשני ההליכים הקודמים, הם: תביעת הצוואות ותביעת הלכת השיתוף; יחד עם
25 זאת הנתבעים לא הצביעו על כל נזק, שאינו ניתן לתיקון בדרך של פסיקת הוצאות - בין
26 ראייתי ובין אחר - אשר נגרם להם מחמת הגשת התביעה דנן במועד בו הוגשה, חלף הגשתה
27 בסמוך לאחר פטירת המנוח. שהרי, בין אם הייתה התביעה מוגשת בסמוך לאחר פטירת
28 המנוח, ובין במועד מאוחר יותר לאחר פטירתו - עת קמה עילת תביעתן של התובעות - לא
29 היה ניתן לשמוע את עדות המנוח.
30
- 31 16. עוד יאמר, כי דרישת סעיף 20 לחוק החוזים, באשר למתן הודעת ביטול תוך זמן סביר ממועד
32 הידיעה על עילת הביטול, אינה מקימה אף דרישה להגשת תביעה, ודי במתן הודעה, אשר לא
33 נקבעה בחוק החוזים צורה פורמאלית לנתינתה. הודעה כאמור ניתנה לכל המאוחר, החל
34 מראשית ההליכים בתביעת הצוואות, אשר החלו מספר חודשים לאחר פטירת המנוח (ראו
35 לדוגמא: עמ' 3 לפרוטוקול מיום 30.10.17). התובעות הביעו אפוא עמדתן זו, בדבר ביטול

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 ההסכם, החל מסמוך למועד בו עמדה להם העילה לעשות כן (בעת פטירת המנוח) ולכל אורך
2 ההליכים המשפטיים עד כה. ממילא אין בעמידת התובעות על זכותן משום שימוש לרעה
3 בהליכי משפט, והנתבעים כלל לא הבהירו מדוע יש לקבוע אחרת.
4
- 5 17. יש לדחות אף טענות הנתבעים בכל הנוגע לקיום מעשה בית דין מכוח פסק הדין החלוט
6 בתביעת הלכת השיתוף. אכן בתביעת הלכת השיתוף טענה נ.י., כי היא זכאית למחצית
7 המניות שהעביר המנוח ל.י., מכח הלכת השיתוף, וטענתה נדחתה. עסקינן כאמור בטענה
8 ברובד "האופקיי", במסגרת היחסים שבין המנוח לבין נ.י., עת למעשה טענת נ.י. שם, אשר
9 נדחתה כאמור, הייתה, כי מחצית מניות המנוח בחברה שייכות לה מכח הלכת השיתוף,
10 ולפיכך מנוע היה המנוח להעבירן אל י.י., בהיותן רכוש. טענת התובעות בהליך הנוכחי
11 אחרת, היא למעשה טענת המנוח עצמו, באמצעות חלק מיורשותיו - חליפותיו, במסגרת
12 היחסים שבין המנוח לבין י.י. טענה זו כלל לא עלתה, וממילא לא נדונה בתביעת הלכת
13 השיתוף, ואף עניינה במסכת עובדתית שונה, המקימה עילת תביעה שונה, מזו הנדונה כאן.
14
- 15 18. יוזכר, כי הכלל בדבר מעשה בית דין מבוסס על הרעיון שלפיו פסק דין שניתן בסיום הליך
16 שיפוטי כלשהו, מהווה סוף פסוק להתדיינות בין אותם בעלי דין או חליפיהם; הוא מקים
17 מחסום דינוני של השתק, בכל עניין או שאלה שהוכרעה בפסק הדין. הכלל מחולק לשני ענפים
18 - **השתק עילה** - לפיו מקום שתביעה נדונה לגופה והוכרעה על-ידי בית-משפט מוסמך, שוב
19 אין להיזקק לתביעה נוספת בין אותם הצדדים או חליפיהם, אם זו מבוססת על עילה זהה;
20 **והשתק פלוגתא** - המונע התדיינות חוזרת במחלוקות עובדתיות ומשפטיות שנידונו לגופן
21 והוכרעו בהליך הקודם, וזאת גם כאשר ההתדיינות המאוחרת היא בעילת תביעה שונה. ראו:
22 נ' זלצמן, **מעשה בית דין בהליך האזרחי** (1991), עמ' 3, 9-12 (להלן - "זלצמן"); רע"א 7202/18
23 **קוזליק נ' בנק דיסקונט** (2019), פסקה 11 לפסה"ד; רע"א 5138/18 **עוואד נ' נשר** (2018), פסקה
24 12 לפסה"ד; ע"א 246/66 **קלוזינר נ' שמעוני**, פ"ד (2) 561 (1968).
25
- 26 19. ביסוד דוקטרינת השתק העילה עומדת התפיסה של **מיצוי העילה**, לפיו צד שהיה לו את יומו
27 בבית המשפט ביחס לעילת התביעה, וזאת בין אם מימש אותה הלכה למעשה ובין אם היה
28 צריך לממשה, אינו יכול לנהל הליך משפטי נוסף באותה עילה. ראו: ע"א 4576/17 **Air Via**
29 **OOD נ' השטיח המעופף** (2018), פסקה 19 לפסה"ד; המבחן לקיום זהות בין עילות התביעה
30 לעניין מעשה בית דין הוא רחב - אם יכול וחייב היה התובע לרכז את כל טענותיו הנוגעות
31 למעשה שבגינן הוא תובע בתובענה אחת. אם התשובה לכך חיובית קיים השתק עילה. אם
32 העילה כבר נדונה בהליך קודם, והתובע זכה בתביעתו, הרי היא נבלעה בפסק הדין ואינה
33 קיימת עוד ומכאן שהתובע מושתק לעורר אותה מחדש בהליך אחר. ראו: רמ"ש (ת"א)
34 42901-05-22 **פלוני נ' אלמוני** (2022); רק כאשר עילות התביעה בשתי ההתדיינויות זהות תהא
35 הצדקה מכוח טעמי כלל מעשה בית דין, למנוע בעד התובע מלהעלות טענות שלא טען או

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תל"ח"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

- 1 לתבוע סעד שלא ביקש בתובענה הראשונה. רק אז יהיה מוצדק לטעון כי התדיינות נוספת בין
2 אותם צדדים מטילה מעמסה מיותרת על המערכת השיפוטית - מצד אחד, וגורמת להטרדת
3 הנתבע שלא כדין - מצד שני. כאשר **שונה** עילת התביעה שעליה נסמכת התובענה השנייה
4 במרכיביה מהעילה ששימשה יסוד לתובענה הראשונה, אף התובענות השונות, ועל כן אין
5 בכוחו של פסק הדין שניתן לגבי האחת למנוע הגשת האחרת. ראו: זלצמן, עמ' 31.
6
7 20. כאמור, תביעת נ.י. (בתביעת הלכת השיתוף) נבעה מזכויותיה על פי הלכת השיתוף, לה טענה
8 במישור היחסים שבינה לבין המנוח בחיי הנישואין; ואילו התביעה דנן, לביטול הסכם מתנה
9 שערך המנוח בחייו, מתבססת בעיקרה על עילות חוזיות, לרבות עילת השפעה בלתי הוגנת,
10 והוגשה על ידי התובעות "בנעלי המנוח", מכוח צו הירושה שניתן אחר עיזבונו. בנסיבות אלה,
11 קביעות פסק הדין בתביעת הלכת השיתוף, המתייחסות לאי תחולת הלכת השיתוף ביחס
12 למניות החברה נושא ההליך דנן, ביחסים שבין נ.י. למנוח, אינן משליכות על עילת התביעה
13 דנן, השונה מעילת התביעה האמורה. מאחר שלא נדונו במסגרת פסק הדין האמור טענות
14 לגבי פגמים ברצון המנוח בהענקת המניות לנ.י., הרי שאין בו (ובכלל זה אף בדברים שנקבעו
15 בסעיף 46 לו וביתר הסעיפים שהזכירו הנתבעים בסעיפים 77 ו- 110 לכתב ההגנה), להקים
16 מעשה בית דין החוסם את דרכן של התובעות בהליך הנוכחי.
17
18 21. במאמר מוסגר יוער, כי אף אילו היו חלות במקרה דנן הוראות תקנה 24 לתקנות סדר הדין
19 האזרחי, תשע"ט - 2018, והוראות תקנה 15(א)(1) לתקנות בית המשפט לענייני משפחה (סדרי
20 דין), תשפ"א - 2020 (אשר אינן חלות, עת תביעת הלכת השיתוף הוגשה קודם לתחילת תוקפן
21 של התקנות הללו) - על פיהן יש לאחד באותה תביעה את כלל העילות הנובעות מאותה מסכת
22 עובדתית כנגד אותו נתבע - הרי, שמקום בו עסקינן כאמור במסכת עובדתית שונה (הלכת
23 השיתוף ביחסי המנוח ונ.י. אל מול טענות חוזיות ביחסי המנוח ונ.י.) אין חובה (אך בהחלט
24 ניתן) לאחד את עילות התביעה, אף מקום בו הצדדים לשני ההליכים זהים.
25
26 22. מבלי לגרוע מהאמור הרי, שהיה בידי התובעות להגיש תביעתן זו עת הוגשה תביעת נ.י. בעניין
27 הלכת השיתוף. אמנם עסקינן כאמור במסכת ראייתית ועילות שונות, אך למצער חלק ניכר
28 מהעדים זהים, ואף חלק מהצדדים זהה. בנסיבות אלו, ככל שהיו התובעות מגישות תביעתן
29 זו יחד עם תביעת הלכת השיתוף, היה בכך כדי לחסוך מזמנו של בית המשפט, המהווה משאב
30 ציבורי, וכן מזמנם וטרחתם של יתר המעורבים. בחירת התובעות להגיש תביעתן במועד בו
31 הוגשה, חלף הגשתה קודם לכן כאמור, גרמה אפוא לבזבוז משאבים, ויש ליתן לכך ביטוי בעת
32 פסיקת הוצאות המשפט.
33
34

התנהגות מחפירה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

23. יש לדחות כאמור בשל היעדר עילה אף את הטענה בדבר זכות התובעות לבטל את המתנה, מחמת התנהגותו המחפירה של י.י. כלפי המנוח או כלפי התובעות עצמן. עסקינן בעסקת מתנה שהושלמה, לכל המאוחר ביום 17.5.16, עת נרשם דבר ההעברה במרשם החברות. אמנם סעיף 5(ג) לחוק המתנה מאפשר **למתחייב** לתת מתנה בעתיד לחזור בו מהתחייבותו במקרה של התנהגות מחפירה. ודוק, עסקינן בהתחייבות לתת מתנה בעתיד, אשר טרם הושלמה, להבדיל מעסקת מתנה שהושלמה, קודם לחזרת נותן המתנה מהתחייבותו. ראו: ע"א 350/96 וייסר נ' שביט, פ"ד נב(5) 797, 803 (1999). בנסיבות אלו, אף מבלי להידרש לשאלה האם עומדת ליורשי המתחייב - המנוח הזכות לחזור מהתחייבות ליתן מתנה מחמת התנהגות מחפירה, או שמא עסקינן בזכות אישית שאינה עוברת ליורשים, הרי, למנוח עצמו, וממילא אף ליורשיו - מכוחו, לא עמדה הזכות לבטל מתנה **שהושלמה**, מחמת התנהגות מחפירה.

חוזה פסול

24. איני מקבל אף את הטענה בדבר היות ההסכם פסול, ולפיכך בטל בהתאם להוראות סעיף 30 לחוק החוזים, בהיותו בלתי חוקי, או בלתי מוסרי, או נוגד את תקנת הציבור. התובעות סומכות טענותיהן בדבר פסלות החוזה, על טענתן האחרת בדבר פגמים ברצון המנוח. פגם ברצון אינו מוביל לפסלות החוזה מעיקרו, כהוראת סעיף 30 לחוק החוזים, אלא מאפשר למתקשר מחמת אותו פגם ברצון לבטלו. ככל שהיה המנוח כורת את ההסכם מרצון חופשי - וכפי שיובהר להלן סבורני, כי אין אלו פני הדברים - ככלל אין בכריתת, תוכן או מטרת חוזה המקנה את רכושו, או עיקר רכושו, של אדם, בחייו, אך לאחד מצאצאיו, משום חוזה בלתי חוקי, בלתי מוסרי, או נוגד את תקנת הציבור. התובעות לא הצביעו על כל טעם המלמד מדוע ההסכם לוקה באי חוקיות, אי מוסריות, או נוגד את תקנת הציבור, באופן כה חריף המגיע לכדי בטלות מעיקרא. למען הסר ספק אשוב ואבהיר, כי דברים אלו נכתבים אך באשר לטענה בדבר בטלות החוזה, להבדיל מהטענה - המקובלת עלי - בדבר היות החוזה ניתן לביטול.

פגם ברצון והשפעה בלתי הוגנת

25. בטרם אפנה לעיצומם של דברים אציין, כי הטענה המרכזית אשר נדמה שאף הצדדים התמקדו בה בסיכומיהם, היא שמא נפל **פגם ברצון המנוח** עת כרת את ההסכם המתנה, **לנוכח השפעה בלתי הוגנת** מצד י.י. על המנוח. התובעות טענו לקיום השפעה בלתי הוגנת, אך "במובלע" (סעיפים 17 - 19 לכתב התביעה), ופירוטו טעמיהן לקיומו של פגם ברצון המנוח, המצדיק את ביטול ההסכם, בטענות לטעות, הטעיה, כפיה ועושה. לטעמי יש לבטל את ההסכם מחמת השפעה בלתי הוגנת שהשפיע י.י. על המנוח, עת ייתכן ואף ניתן היה לעשות כן מחמת טעות או הטעיה (בכל הנוגע לסוגיית המס, אליה אפנה להלן), ואף מחמת עושה.

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

- 1 26. הדין הנוהג הוא, כי ככל שלפני ביהמ"ש עומדת מערכת עובדתית מסוימת, רשאי הוא לפסוק
2 על פי נימוקים משפטיים שונים מאלה שהועלו על ידי הצדדים, ובלבד שהתמונה נובעת
3 מהראיות שהייתה לצדדים ההזדמנות להידרש אליהן. השוו: ע"א 7183/13 ברק נ' דלתא
4 (2015); ע"א 69/98 מחאגינה נ' מחאגינה (2005) בפסקה 12 לפס"ד השופט לוי; ע"א 8854/06
5 קורפו נ' סורוצקין (2008) בפסקה 22 לפסה"ד; ע"א 8570/09 חגולי נ' עירית ראשון לציון
6 (2011) בפסקה 21 לפסה"ד. אף אם מסקנתי נסמכת במידת מה על פרשנות מרחיבה של הדין
7 סבורני, כי בשים לב למהות ההליך, ולהוראת סעיף 8 לחוק בית המשפט לענייני משפחה,
8 תשנ"ה - 1995, המאפשרת לבית המשפט לסטות מסדרי הדין והראיות לשם עשיית צדק,
9 עומדת על יסודות איתנים מסקנתי בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת, המגיעה לכדי פגם
10 ברצון המקנה לתובעות "בנעלי המנוח" את הזכות לבטל את ההסכם.
11
- 12 27. הדיון שמא התקיימו במקרה דנן עובדות המלמדות על קיומה של השפעה בלתי הוגנת עמד
13 בלב ההליך דנן. הצדדים טענו והביאו ראיות בסוגיה זו, ואף טענו והביאו ראיות באשר לאומד
14 דעת המנוח, בשים לב למצבו הבריאותי ויתר נסיבותיו, לרבות קשריו עם בני משפחתו, ועם
15 י.י. בפרט. בנסיבות אלו סבורני, כי אף שהתובעות לא טענו במפורש, למצער בסיכומיהן, כי
16 בידיהן לבטל את ההסכם מחמת השפעה בלתי הוגנת, הייתה לצדדים הזדמנות מלאה
17 להידרש לראיות המלמדות על אותה השפעה בלתי הוגנת.
- 18 28. סעיף 2 לחוק המתנה מבהיר, כי הסכם למתן מתנה הוא חוזה, וכדי ליצור מתנה - כמו כל
19 חוזה אחר - נדרשת הסכמה וגמירות דעת של המתקשרים בו. מאחר וחוק המתנה אינו
20 מתייחס לסוגיית גמירת הדעת, על מנת לבחון האם התקיימה במנוח גמירת הדעת הדרושה
21 לביצוע הסכם המתנה, יש לפנות למבחן האובייקטיבי הקבוע בדיני החוזים הכלליים, הבוחן
22 את התנהגות הצדדים ואת נסיבות העניין לפני כריתת החוזה ולאחריו, תוך התאמתו לאופי
23 העסקה - כעסקת מתנה, ולמגמה הכללית בדיני המתנה להגן בעיקר על נותן המתנה - שהרי
24 צד שלא תרם מצדו דבר לעסקה ושכל מה שניתן לו - בחסד ניתן, איננו זכאי לאותה מידה של
25 הגנה הניתנת למי שתרום לעסקה החוזית. לפיכך, בעסקת מתנה מתחייבת רמה גבוהה יותר
26 של הוכחת גמירת דעת של הנותן - כי זו ניתנה ברצון חופשי ומתוך הבנה מלאה; וניתן יהיה
27 להכיר בצפיפות מקבל המתנה כלגיטימיות, אך כאשר הנסיבות והתנהגות הצדדים מצביעים
28 בצורה ברורה וחד משמעית על כוונת המעניק להתקשר בחוזה. נוכח אופי עסקת המתנה,
29 ישנה אפוא ציפייה סבירה שמקבל המתנה יעמוד על כוונת המעניק ויודא כי הגילוי החיצוני
30 של רצונו משקף נאמנה את כוונתו הסובייקטיבית. היה ויתגלה פער בין כוונתו
31 הסובייקטיבית למצג האובייקטיבי של המעניק, יהיה זה מוצדק להגן על אינטרס
32 ההסתמכות של מקבל המתנה, רק כאשר המצג האובייקטיבי של כוונת המעניק הוא ברור
33 וחד משמעי. ראו: ע"א 6296/05 כחן נ' כתון (2007); ע"א 3601/96 בראשי נ' עיזבון בראשי
34 ז"ל, פ"ד נב(2) 582 (1998); ע"א 3354/18 פלונית נ' פלונית (2020); ע"א 226/87 זועבי נ'

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י.י. ואח'י

- 1 ניקולא, פ"ד (מג"1) 714 (1989); ע"א 7051/93 האפוטרופוס הכללי נ' גולדברג (1995); ע"א
2 (ת"א) 1612/03 גרינפלד נ' וולי, תשס"ג(1) 835 (2004) (להלן - "עניין גרינפלד").
3
4 29. גמירות דעת נותן המתנה עלולה להיפגם עת מתקיים פגם ברצונו, מחמת טעות, הטעיה, כפיה,
5 עושק והשפעה בלתי הוגנת. דוקטרינת ההשפעה הבלתי הוגנת חלה בדיני הירושה (סעי' 30 (א)
6 לחוק הירושה, תשכ"ה - 1965), ומשמעותה - ניצול יתרון פסיכולוגי הנעוץ באמון או בתלות
7 של צד אחד במשנהו, באופן המונע מהצד הנתון להשפעה להפעיל שיקול דעת עצמאי. הדעה
8 המקובלת היא, כי יש להחיל דוקטרינה זו אף על עסקאות מתנה, אם הצד בעל ההשפעה מנצל
9 את מעמדו ואת תלותו של הצד האחר, באופן שהוא מפיק לעצמו או לצד שלישי יתרון בלתי
10 הוגן על דרך קבלת דבר בעל ערך (בדרך של מתנה, צוואה או חוזה), ניתנת הפעולה לביטול על
11 ידי הצד שפעל תחת אותה השפעה (במקרה של צוואה מדובר על בטלות גמורה). ראו: תמ"ש
12 (כ"ס) 27977-06-10 מ.י. נ.י. א.ע. (2012) (להלן - "עניין מ.י.י."); ד' פרידמן, דיני עשיית עושר ולא
13 במשפט (כרך ב', מהדורה שלישית, 2017) בעמ' 1197 - 1201 (להלן - "פרידמן").
14
15 30. אמנם, חוק החוזים אינו כולל בין הוראותיו הוראה מפורשת המאפשרת ביטול חוזה עקב
16 "השפעה בלתי הוגנת", והעילה הקרובה ביותר אליה המצויה בחוק זה היא עילת "העושק"
17 (סעיף 18 לחוק החוזים); ואולם כאמור, הדעה המקובלת בפסיקה ובספרות המשפטית היא
18 להכיר בהחלת עיקרון זה אף על דיני החוזים, ובפרט על חוזי מתנה, בהיקש מדיני הצוואות,
19 באשר אף הסכמי מתנה מהווים בעיקרם חוזה חד צדדי, בו מעניק צד דבר למשנהו ללא
20 תמורה, ולמצער, ללא תמורה כלכלית. ראו: ת"א (ת"א) 2114/08 שפיגל נ' שחם -
21 רביצקי (2015), פסקה 57 לפסה"ד; עניין מ.י., וההפניות בפסקאות 40-41 לפסה"ד; פרידמן,
22 בעמ' 1228; זאת, בפרט בנסיבות בהן מוענקים סכומי כסף גבוהים או מתנות יקרות ערך
23 אחרות על ידי מעניק - עושה המתנה, אשר פיתח תלות משמעותית במקבל המתנה. ראו: ע"מ
24 (ת"א) 1042/04 סי' נ.י. נ.י. (2005); וביתר שאת, בנסיבות בהן מדובר בקשישים שהעניקו
25 בערוב ימיהם את עיקר רכושם במתנה לאחר.
26
27 31. בעמ"ש (ת"א) 12174-10-11 פלונית נ' עזבון המנוחה ד.ל. ז"ל (2014) נדונה תביעה לביטול
28 עסקת מתנה שנערכה על ידי המנוחה בחייה, עת הייתה כבת 85 שנה, במסגרתה העניקה לבתה
29 במתנה את דירת מגוריה, שהייתה רכושה היחיד. שם נקבע, בין היתר, כי: "... אין זו דרכו
30 של אדם קשיש ודל אמצעים להקנות בערוב ימיו את כל רכושו במתנה, ואם ברצונו להיטיב
31 עם אחד מילדיו ולהעדיפו על פני ילדיו האחרים, הדרך לעשות כן היא באמצעות צוואה ... על
32 כן, שומה על בית המשפט לבחון בקפדנות יתירה מקרים כגון אלה, בהם מוחתם אדם קשיש
33 על שטר מתנה ... הדברים יפים במיוחד כאשר ניכרת לעין מעורבות גלויה ופעילה של מקבל
34 המתנה, בכל הנוגע להחתמה על מסמכי המתנה, כמו בעניננו. במקרה כזה, החשש מפני

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י.י. ואח'י

- 1 השפעה בלתי הוגנת מצידו של מקבל המתנה על רצונו האמיתי של הקשיש, כמו גם החשש
2 מפני העדר גמירת דעת מצידו של נותן המתנה, מקבל משנה תוקף" (להלן - "עניין פלוניתי");
3 ראו גם: תמ"ש (ת"א) 34340/01 זגיר נ' זגיר (2004).
4
- 5 32. אף אם אין מקום לקביעה נחרצת באשר לדרכו של עולם, ולכך שאין דרכו של אדם קשיש
6 ליתן בערוב ימיו במתנה את כל או עיקר רכושו, ובכך לשלול את אפשרותו לחזור בו מהמתנה
7 ככל שיזדקק לרכוש זה לצרכיו הוא - עת יתכנו מקרים בהם אדם יבחר להעניק רכושו
8 "בידיים חמות" - בחייו, חלף הענקתו לאחר מיתה - נסיבות כאמור מחייבות הקפדה יתרה
9 ובדיקה האם אכן ניתנה המתנה מרצון חופשי, עת לא הופעלו על הנותן השפעות פסולות.
10
- 11 33. הדין הוא, כי על הטוען לקיומה של השפעה בלתי הוגנת הנטל להוכיח טענתו, בבחינת המוציא
12 מחברו עליו הראיה; יחד עם זאת, כאשר הנסיבות האופפות את המקרה מצביעות על תלות
13 אדם אחד בזולתו, שהיא כה מקיפה ויסודית שניתן להניח כי נשלל רצונו החופשי והבלתי -
14 תלוי של אותו אדם בנוגע ליחסים שבינו לבין זולתו, כי אז אפשר לומר שעשיה או פעולה
15 שהיא בעליל לטובת האחרון, היא תוצאה של השפעה בלתי הוגנת מצדו, אלא אם הוכח
16 היפוכו של דבר. כלומר, במקרים בהם מוכחת תלות ששררה בין מקבל המתנה לנותן המתנה,
17 עשויה חובת ההוכחה לעבור לכתפי מקבל המתנה - המבקש לקיימה, ועליו יהיה לסתור את
18 החזקה שקמה בדבר השפעה בלתי - הוגנת מצדו על מעניק המתנה. השוו: דנ"א 1516/95
19 מרום נ' היועמ"ש, פ"ד נב(2) 813 (1998) (להלן - "הלכת מרום"); עניין גרינפלד, בעמ' 843.
20 לבחינת קיומה של התלות האמורה ניתן להסתייע באותם מבחנים שנקבעו בהלכת מרום,
21 הם: תלות ועצמאות, תלות וסיוע, קשרי נותן המתנה עם אחרים, ונסיבות מתן המתנה. ככל
22 שנלמד, כי אכן מתקיימת אותה תלות של נותן המתנה במקבלה, או מתקיימות נסיבות
23 אחרות - לרבות כאלו הנלמדות מהתקיימות המבחנים האמורים, או מקצתם, קמה הנחה,
24 או חזקה, בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת.
25
- 26 34. בהקשר זה יש אף לעמוד על "הלכת החוטים השזורים", אשר אף לאורה ניתן לבחון את
27 קיומה של השפעה בלתי הוגנת, שהמבחן לקיומה דינאמי ורחב כקשת החיים. על בית המשפט
28 להיעזר בחוטים השונים כדי להגיע לראייה כוללת המשקפת את מלוא התמונה. בחינת
29 תחולת חזקת השפעה בלתי הוגנת נבחנת "במבט על" על רקע מכלול הנסיבות, כך שחוטים
30 שונים של עילות שונות, הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית - יכולים להישזר יחד
31 לרבדים המחזקים ומבססים את תחולת החזקה בנסיבות העניין. ראו: עמ"ש (ת"א) 5610-
32 09-12 צ.ג.א. נ' ג.א. (2014), פסקאות 17-18 לפסה"ד; בע"מ 4459/14 פלוני נ' פלוני (2015);
33 ע' ליפשיץ, "ניכור לעת זקנה כהשפעה בלתי הוגנת בעקבות הלכת החוטים השזורים", הארת
34 דין יד 49 (תש"ף) (להלן - "ליפשיץ").

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלח"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י.י. ואח'י

1
2 35. הדרוש לסתירת ההנחה בדבר קיומה של השפעה בלתי - הוגנת הוא הוכחה חיובית, כי המתנה
3 הייתה פעולה עצמאית של הנותן, אשר לא זו בלבד שהבין את משמעותה, אלא אף הייתה
4 תוצאה של מחשבה שלמה, צלולה, חופשית ומעורה לגביה. במקרים כאלה חשוב בדרך כלל
5 להראות, כי הנון נהנה מעצה בלתי תלויה של עורך-דין, ושהיה בקי בכל העובדות והנסיבות
6 של המקרה. ראו: ע"א 423/75 בן נון נ' ריכטר, לא(1) 372, 380 (1976); ע"א 1750/90 אהרונסון
7 נ' אהרונסון, מו(1) 336 (1991).

8

9 **קיומה של השפעה בלתי הוגנת**

10

11 36. התובעות לא טענו להיעדר כשרות המנוח להתקשר בהסכם המתנה, אם כי נטען שלקה בשלל
12 קשיים רפואיים, אשר השליכו על יכולותיו. הנתבעים מצדם הפנו, לעניין כשרות המנוח,
13 לתעודת רופא מאת ד"ר מערבי, שניתנה ביום 22.3.16, כחודשיים קודם להסכם המתנה, ובה
14 נכתב "... נתבקשתי לבדוק את מר י. ולהעריך את מצבו הקוגניטיבי ואת כשרותו לקבלת
15 החלטות לנהל את חייו ולשמור על בריאותו ואיכות חייו. בבדיקה כיום מצאתי כי מר המנוח
16 מודע היטב למגבלותיו וליכולותיו. מודע היטב למחלתו ולאפשרויות הטיפוליות. מודע היטב
17 לרכושו וליכולתו לנהל אותו בעצמו ובעזרת בני משפחתו ומביע בבירור את כוונתו להיעזר
18 בבני משפחתו בהתאם לצורך. לאור בדיקתי אני מוצא כי מר י. מסוגל לקבל החלטות תקפות
19 לניהול חייו ובריאותו והינו כשיר לקבלת החלטות לפי חוק הכשרות המשפטית
20 והאפטרופסות ואינו זקוק למינוי אפטרופוס לענייני גופו או רכושו".

21

22 37. בנקודה זו אעיר, כי בדיקת ד"ר מערבי בוצעה כחודשיים קודם לעריכת ההסכם, עת כעולה
23 מהמסמכים הרפואיים, מצבו הפיזי הלך והורע, והדעת נותנת שבעת כריתת ההסכם היה
24 מצבו הפיזי אף פחות טוב משהיה בעת מתן חוות דעת ד"ר מערבי, ובכך אף אולי יש כדי
25 להשפיע על יכולותיו הקוגניטיביות. אין באמור כמובן כדי לקבוע את שהצדדים שניהם לא
26 טענו, כי המנוח נעדר כשרות קוגניטיבית להתקשר בהסכם, אך יש בכך משום "חוט" נוסף,
27 המלמד על יכולת המנוח לשקול את עסקת המתנה באופן חופשי מלחצים. מסקנה זו עולה
28 בקנה אחד עם עדות ד"ר מערבי בפני, אליה אפנה להלן.

29

30 38. ד"ר מערבי אישר בעדותו, כי יכול להיות מצב שאדם כשיר משפטית אבל לא מסוגל לאכוף
31 את רצונו. דהיינו, למרות שהוא כשיר, אחרים יכולים לכפות עליו את רצונו - "בוודאי" (ש'
32 20-22 עמ' 76 לפרוטוקול). לשאלות ביהמ"ש איך הוא בחן את יכולת המנוח לנהל את רכושו,
33 השיב ד"ר מערבי כי "זו סוגיה מורכבת", וכי "עקרונית אני אמור להתחיל לבדוק כמה כסף

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 יש לו בבנק, האם הוא יודע כמה יש לו בבנק, כמה הוא מכניס כמה הוא מוציא, במקרה
2 הספציפי הזה שאלתי אותו מי מנהל את העניינים הרכושים והאם הוא מודע לניהול הזה
3 והאם הוא סומך על האדם שמנהל ... הוא הבין את המשמעות וידע, אמר שהוא לא מנהל את
4 העניינים הכספיים באופן מלא אבל אמר שהוא **סומך על הבן**, יש להם רכוש ומנהלים אותו
5 ביחד. מבחינתי זה מספק שהאדם לא חסר מודעות ומנצלים אותו. הוא סומך על אדם נוסף
6 שמנהל את העניינים בשבילו. הבחינה בעניין הרכוש התמצתה בכך שנחה דעתי שיש מישהו
7 שהוא סומך עליו ודי בכך, בניגוד למקרה שהוא היה אומר שהוא יודע הכל ואז יתברר שהוא
8 לא יודע כלום" (ש' 17-26 עמ' 77 לפרוטוקול).
- 9
- 10 39. ד"ר מערבי לא ערך אפוא בדיקה מקיפה לעניין יכולת המנוח לנהל את רכושו והסתפק במקרה
11 דן בעמדתו, לפיה הוא **סומך על בנו**. כמו כן, כפי שהעיד ד"ר מערבי, הוא לא התרשם
12 מהדינמיקה שבין המנוח וי.י., ומטרת הגעתו למתן התעודה הרפואית, לבקשת העו"ס, הייתה
13 לבחינת כשירות לקבלת החלטות (ש' 9-12 עמ' 75 לפרוטוקול). בכל הנוגע לשאלה האם המנוח
14 היה נתון בסיכון " ... על זה לא ידעתי לענות וביקשתי מהעו"ס לפנות לפקידת הסעד שיהיה
15 מישהו שיעקוב אחר הטיפול בהמשך" (ש' 13-17 עמ' 75 לפרוטוקול); "הגעתי כיועץ לענות על
16 השאלה האם הוא היה בסיכון דבר שאני אומר שלא ידעתי לענות עליו בבירור וביקשתי
17 להעביר ללשכת הרווחה והאם הוא כשיר או לא כשיר לנהל את ענייניו לגבי מחלתו ורכושו
18 ועל כך עניתי. לא טיפלתי בו" (ש' 25-31 עמ' 76 לפרוטוקול).
- 19
- 20 40. עדות ד"ר מערבי תומכת בכך שהמנוח היה תלוי בי.י. וסמך עליו, למצער בכל הנוגע לניהול
21 רכושו. מהאמור עולה אפוא, כי בנסיבות דן מתקיים מבחן העזר של התלות והסיוע, המקיים
22 חזקה בדבר קיומה של השפעה בלתי הוגנת.
- 23
- 24 41. תמיכה נוספת במסקנה בדבר היות המנוח תלוי בי.י. נמצאת בממצאי פסק הדין בתביעת
25 הצוואות, המקימים כאמור אף השתק פלוגתא. בפסק הדין שיצא תחת ידי בתביעת הצוואות
26 נדרשתי לטענה של השפעה בלתי הוגנת ביחס למועד עריכת הצוואה האחרונה, הוא יום
27 21.11.16 - כחצי שנה לאחר כריתת ההסכם. בפסק דין זה נקבעו קביעות עובדתיות, הנוגעות
28 להשפעה ולתלות המנוח בי.י., **אף קודם למועד עשיית הצוואה, ולמעשה ביחס למהלך השנה**
29 **האחרונה לחיי המנוח (שנת 2016) כולה, אשר במהלכה כאמור נערך הסכם המתנה**. ראו
30 סעיפים: 33, 36, 38, 47-55, 67-68, 95, ו-123 לפסק דין הצוואות.
- 31
- 32 42. "השורה התחתונה" של פסק דין הצוואות הייתה, כי הופעלה על המנוח השפעה בלתי הוגנת,
33 אשר בעטיה מצאתי שלא לקיים את צוואתו המאוחרת, אותה ביקש י.י. לקיים. אכן קיים

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 פער זמנים בין עשיית הצוואה המאוחרת, לבין כריתת הסכם המתנה כחצי שנה קודם לכן.
2 יחד עם האמור סבורני, כי הן הקביעות שנקבעו בפסק דין הצוואות, והן הראיות שהובאו
3 בפני בהליך הנוכחי ובהליכים קודמים מובילים למסקנה, לפיה קביעותי בדבר אותה השפעה
4 בלתי הוגנת בעטיה בוטלה הצוואה האמורה, יפות בשינויים המחויבים אף באשר להסכם,
5 אשר אף הוא נכרת עת הפעיל י.י. על המנוח השפעה בלתי הוגנת.
6
- 7 43. כך נקבע באותו פסק דין, כי "... העדר הוכחה בדבר חוסר כשרות, עדיין אינה הוכחה לכך
8 שלמצווה הייתה גמירות דעת לעשות את הצוואה שקיומה מתבקש וכי תוכנה משקף את
9 גמירות דעתו" (סעיף 36 לפסה"ד); "על פניו נראה כי ככל שהלך והחמיר מצבו הרפואי, כך
10 הלכו ותשו כוחותיו הנפשיים של המנוח לעמוד בפני המשברים והמלחמות שהתעוררו סביבו
11 בין המתנגדות לי.י., והיה נתון להשפעה רבה יותר ולשליטה רבה יותר מצד י.י....." (סעיף 37
12 לפסה"ד); עוד נקבע, כי: "גם בהנחה כי מצבו השכלי-הכרתי של המנוח לא פגם ביכולתו
13 להבחין בטיבה של הצוואה, הרי שלמצער היה המנוח נוח להשפעה ומצבו יצר בהכרח תלות
14 שלו בי.י., שהיה המטפל העיקרי בו" (סעיף 39 לפסה"ד; וראו גם 92 לפסה"ד); על אף
15 שהתרשמתי כי "...י.י. היה בן מסור לאביו וטיפל בו במסירות ראויה להערכה. יחד עם זאת,
16 על אף כוונת י.י. להגן לכאורה על המנוח, הרי שנסיבות שנוצרו בערוב ימיו לנוכח מחלתו
17 הקשה והתלות המוחלטת שפיתח בי.י. עקב כך, ועל רקע הסכסוך המשפחתי ארוך השנים,
18 הביאה לכך שהמנוח הפך ל"חומר ביד היוצר", כך שלא ניתן לבודד את רצונו וללמוד עליו
19 במנותק מרצונו של י.י.. לאור האמור לא ניתן לומר בבירור כי הצוואה שנעשתה כחודשיים
20 וחצי טרם פטירת המנוח, נערכה על פי רצונו החופשי וכי היא אינה פרי רצונו של מי שהשפיע
21 עליו - י.י." (סעיף 105 לפסה"ד).
22
- 23 44. התובעות מבקשות ללמוד מקביעות פסק דין הצוואות, אף ביחס למצב המנוח במועד עריכת
24 הסכם המתנה, אשר נערך כאמור כחצי שנה קודם לכן. הנתבעים טענו מצדם, כי אין ללמוד
25 מקביעות שעניינן פרק זמן המאוחר בכחצי שנה למועד כריתת הסכם המתנה, על הנסיבות
26 שחלו בעת כריתת הסכם המתנה (סעיפים 100, 107 ו-124 לכתב ההגנה). כאמור, לטעמי
27 הראיות מובילות למסקנה, כי הממצאים שנקבעו בפסק דין הצוואות, באשר לשליטתו
28 המקיפה של י.י. במנוח, בעת עריכת הצוואה המאוחרת, יפים אף באשר למועד כריתת הסכם
29 המתנה. הדברים יפים אף באשר למצבו הפיזי של המנוח, אשר השליך על תלותו בי.י. אבאר.
30
- 31 45. המנוח היה חולה סופני במועד עריכת ההסכם, אף שלשיטת הנתבעים לא היו אלו פני הדברים
32 (סעיפים 8 ו- 36 לסיכומיהם). בעניין זה נקבעו קביעות ברורות בפסק דין הצוואות,
33 המתייחסות מפורשות אף למועד שקדם בחודשיים לכריתת ההסכם, וממילא יפות אף למועד
34 כריתת ההסכם. יוער, כי טענת הנתבעים בהליך דנן סותרת את טענתם (שהתקבלה) בתביעת

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח' נ.י. ואח'

- 1 הצוואות, באשר למחלת המנוח. ראו לעניין זה סעיף 52 לפסק דין הצוואות שם קבעתי, כי
2 "... בחודש מרץ (2016 - נ.פ.) לאחר שהמתנגדת 1 (נ.י. - נ.פ.) הבינה כי המנוח חולה במחלה
3 סופנית ..."; וכן סעיפים 40 - 41 לתצהיר י.י. מיום 8.2.18 שהוגש בתביעת הצוואות. יוער, כי
4 לגרסת י.י., בתביעת הצוואות, אובחן המנוח כחולה במחלה סופנית עוד בחודש נובמבר 2015,
5 עת היה "אדם חולה" כלשון י.י., עוד בשנת 2014 ואף קודם לכן (סעיפים 39 - 40 לתצהיר
6 האמור).
7
- 8 46. חרף טענות הנתבעים, לפיהן המנוח "תפקד" במהלך שנת 2016 ולדבריהם אף "מידי יום היה
9 הולך למגרש החניה לחצי יום עבודה" (סעיף 36 לסיכומיהם), ועדות י.י., לפיה ביום של
10 חתימת ההסכם "מצבו הבריאותי היה טוב, תקין, היה מתהלך עם מקל, היה רואה. עד 20
11 יום לפני הכניסה לבית החולים האחרון שבו הוא נפטר ז"א משהו כמו ב- 10.1.2017". (ש' - 8-
12 עמ' 13 לפרוטוקול); עניין זה לא אך שלא הוכח על ידם כראוי, אלא אף עומד בסתירה
13 למסמכים הרפואיים הרבים שהוגשו בעניין המנוח בהליך זה ואף בתביעת הצוואות.
14
- 15 47. מעיון במסמכים הרפואיים שהוגשו עולה, כי במהלך שנת 2016 המנוח פנה למיון פעמים רבות
16 ואף התאשפז מעת לעת לנוכח מצבו הבריאותי הקשה. המנוח סבל מזיהומים חוזרים ונשנים
17 בדרכי השתן, ומחודש פברואר 2016 חובר לשקיות ניקוז שתן (נפרוסטומיה). ראו: דיווח
18 סיעודי מיום 21.11.2016. כפי שנקבע בפסק דין הצוואות, ועולה גם מהתיק הרפואי של
19 המנוח, מעבר למחלת הסרטן בה לקה הוא סבל ממחלות רקע נוספות (אי ספיקת כליות
20 כרונית; יתר לחץ דם; עיוורון בשתי העיניים עקב קטרט). כחמישה ימים טרם החתימה על
21 הסכם המתנה הגיע למיון לנוכח ירידת המוגלובין (עמ' 1167-1166 לתיק המוצגים). פעם
22 נוספת פנה למיון ביום 30.5.16 (עמ' 1210 לתיק המוצגים). בחודש אפריל 2016 הוצע למנוח
23 לעבור ניתוח לכריתת כיס השתן אך הוחלט לבסוף שלא יבוצע "לפי רצון בני המשפחה" (ראו
24 גיליון שחרור ממיון מיום 17.12.16; עמ' 1010 לתיק המוצגים של התובעות) והוחלט כי יטופל
25 תרופתית. ממסמך רפואי שצורף לתיק המוצגים עולה כי עלה חשש שהמנוח לא יעמוד בניתוח
26 הנדרש (הפניה מיום 16.2.16, עמ' 853 לתיק המוצגים); ביום 16.2.16 ניתנה למנוח תעודת
27 עיוור על ידי רופא עיניים (עמ' 722 לתיק המוצגים של התובעות), וכן הונפקה לו תעודת עיוור
28 מטעם משרד הרווחה ביום 13.4.16 (ת/3). המסמכים הרפואיים השונים מציינים עיוורון
29 בשתי עיניו (ראו למשל עמ' 1114, 1167, 1453, 1459, לתיק המוצגים של התובעות). אולם
30 מנגד צוין "עיוורון חלקי" בתעודה רפואית מיום 21.11.16 (עמ' 1303 לתיק המוצגים), ודוחות
31 של גורמי רווחה התייחסו לליקוי ראייה משמעותי (ראו למשל הערכה פסיכוסוציאלית מיום
32 21.11.16; עמ' 1287 לתיק המוצגים; עמ' 1290). בהקשר זה העיד י.י. כי על אף שפעלו לקבל
33 תעודת עיוור, אביו המנוח ראה (ש' 19-12, עמ' 107 לפרוטוקול).
34

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

- 1 48. גם דוחות "הערכת תלות" של המוסד לביטוח לאומי שהוגשו ביום 4.1.18 בתביעת הצוואות
2 מלמדים, כי בעת עשיית הסכם המתנה המנוח התקשה להתנייד בכוחות עצמו, היה חלש
3 מאוד והתקשה בביצוע פעולות בסיסיות, לא יכול היה להישאר לבדו או לצאת לבדו ומרבית
4 הזמן היה מרותק לחדרו. אף שאכל בכוחות עצמו, היה צריך שיחממו ויגישו לו את האוכל,
5 היה תלוי למעשה בבנו ובמטפלים לצורך ביצוע פעולות בסיסיות כגון ישיבה, קימה, הלבשה,
6 ניידות, והמצב הלך והתדרדר לאורך שנת 2016. מהדיווחים עלה כי אף כאשר נעזר במקל
7 הליכה לצורך ניידות הוא התהלך באיטיות ובחוסר יציבות עם ליווי המטפל ראו: דיווחי
8 הערכת תלות מימים 27.1.16; 3.8.16; 7.10.16 (להלן - "הערכות תלות").
9
- 10 49. עדות הגב' א.ב., אשר העידה מטעם הנתבעים, אינה סותרת את המסמכים הרפואיים
11 שהצביעו על מצבו התפקודי הירוד של המנוח, ואף אין בה משום הוכחה לטענה כי המנוח
12 תפקד אותה עת באופן עצמאי, אלא אף ההיפך מכך. לדבריה, י.י. הוא שהביא למנוח אוכל
13 "הוא לא הביא לעצמו. הוא היה חלש אחרי הטיפולים וישב מתחת לעץ..." (ש' 22 עמ' 79
14 לפרוטוקול). כשנשאלה האם הייתה רואה את המנוח נפגש עם אנשים בחניון, או שהיה לבד,
15 השיבה כי "הייתי רואה עם י.י."
16
- 17 50. אף עדות ש.ל., לפיה המנוח היה עצמאי "עד 20 יום לפני שהוא נפטר. היה אוכל בכוחות עצמו,
18 שותה לבד, מניח תפילין לבד" (ש' 15 עמ' 93 לפרוטוקול), אין בה ללמד על תפקוד עצמאי ללא
19 תלות, עת בהערכות התלות נכתב מפורשות, כי המנוח לא יכול היה לחמם לעצמו את האוכל,
20 ולאור ההתרשמות כי המנוח עיוור הוא זקוק לליווי בניידות. אף בתקופה בה עוד הצליח
21 המנוח להתנייד עם מקל הליכה ולא בכיסא גלגלים, לא יכול היה לעשות כן בכוחות עצמו,
22 היה חלש מידי, הליכתו לא הייתה יציבה, הוא נזקק לתמיכה וסיוע בפעולות בסיסיות
23 (בקימה, הליכה, לבוש, חימום אוכל וכיוצא"ב), נזקק לליווי צמוד ותמיכה בהליכה, ו"לא נשאר
24 לבד, כי לא יכול ללכת לבד" (ראו דיווחי העו"ס בהערכות תלות מיום 27.1.2016 - כארבעה
25 חודשים טרם כריתת ההסכם). בנסיבות אלה, יש לדחות את טענת הנתבעים, לפיה המנוח
26 היה עצמאי.
27
- 28 51. בשולי הדברים אזכיר, כי דנתי בסכסוכים שבין המנוח לבין אחיו, וזכור לי שעת הופיע המנוח
29 בפני - במהלך השנים 2012 - 2014 - הוא הותיר בי רושם של אדם שאינו בקו הבריאות. לכך
30 אף יש להוסיף את העובדה, כי באחד הדיונים שהתקיים בפני בעניין החברה (במסגרת איזה
31 מהסכסוכים שבין המנוח ובין אחיו), בראשית שנת 2016, התייצב בא כוחו של המנוח דאז,
32 עוה"ד מ.ב.ש., יחד עם י.י., עת המנוח עצמו לא התייצב. זאת להבדיל מהקפדת המנוח
33 להתייצב אישית לדיונים שהתקיימו בשנים קודמות. אף בכך יש כדי לתמוך במסקנה, כי
34 למצער בתחילת שנת 2016, עת התקיים בפני אותו דיון - כחצי שנה קודם לכריתת הסכם

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 המתנה - שלט י.י. ברכוש המנוח, והיה בידי להכתיב למנוח כיצד לנהוג. ראו: פרוטוקולי
2 הדיונים בתמ"ש 3950-01-12 מהימים 18.4.12, 6.12.12, 11.4.13, 14.4.13, 23.11.14,
3 ופרוטוקול הדיון בתמ"ש 50654-04-15 מיום 11.1.16.
- 4
- 5 52. אין לקבל אף את טענת הנתבעים, לפיה המנוח לא היה מבודד במועד כריתת ההסכם, שהרי
6 הוא התגורר עם נ.י. באותה דירת המגורים (עת נ.י. שבה להתגורר שם זמן קצר קודם לכן,
7 לאחר מגורים ממושכים בXX, כפי שנקבע בפסק דין הצוואות). מהראיות עולה, כי היחסים
8 בבית היו עכורים, וי.י. נהג לקחת עמו את המנוח לחניון ורק בלילה היה מחזירו (ש' 15-18,
9 23-229 בעמ' 40 לפרוטוקול). מעדות נ.י. עולה, כי אך בשבתות הייתה עם המנוח לבדו "כן
10 בשבתות הוא (י.י. - נ.פ.). היה רוצה להשתחרר ללכת לחברים שלו, מהבוקר עד 11 בלילה" (ש'
11 19-22 בעמ' 40 לפרוטוקול). מטענת הנתבעים בסעיפים 75ט' ו-י' לכתב ההגנה עולה, כי בחודש
12 מאי 2016 י.י. נסע עם המנוח לש.ל. המתגוררת בXX לשבוע, ושוב נסעו לשם ביום 1.6.16
13 לשבוע ימים, ובסמוך לאחר מכן עזבו את דירת המגורים (בה התגוררה באותה העת נ.י.) ועברו
14 להתגורר בחדר בחניון שבנכס; בחקירת י.י. הוא נשאל בין היתר - לו התובעות היו רוצות
15 לטפל במנוח יחד עמו האם הוא היה מסכים לכך, והוא השיב באופן נחרץ "ממש לא ... ממש
16 לא. אי אפשר" (ש' 25-28 עמ' 108 לפרוטוקול).
- 17
- 18 53. מהראיות עולה אמנם, כי התובעות, או מי מהן, ניהלו עם המנוח קשר טלפוני באותה תקופה,
19 קשר אותו אפשר י.י. באותה עת (סעיף 55 לפסק דין הצוואות); ברם אף קשר זה עם המנוח
20 היה נתון לשליטת י.י.. יוער, כי הדין הוא שאין זה מעלה או מוריד מה גרם לבידוד המצווה
21 (ולענייני נותן המתנה); כלום היה זה הנהנה, או התנהגות אחרים, או שמא בידוד המצווה
22 נבע מנסיבות שהיו קשורות במצבו האובייקטיבי. ראו: ע"א 1750/90 אהרונסון נ' אהרונסון,
23 פ"ד מו(1) 336, 341 (1991). הדברים יפים מקום בו הבידוד נבע מפעולות הנהנה - מקבל
24 המתנה, הוא י.י., כאמור לעיל, וכפי שפורט בהרחבה בפסק דין הצוואות, שאזי קמה חזקה
25 בדבר השפעה בלתי הוגנת של מקבל המתנה על נותנה. ראו: עניין מרום, עמ' 831; וכן ליפשיץ
26 באשר לתופעת הניכור לעת זקנה והשלכותיה.
- 27
- 28 54. כך העידה ר.ב.י., כי: "... הוא (המנוח - נ.פ.) כל הזמן נדד אנחנו לא ידענו מה קורה איתנו.
29 לשאלת בית המשפט, אני יודעת שהוא חזר לבית אבל כל יום היה משהו אחר. לא ידענו באמת
30 מה עובר עליו כי כל הזמן הוא (י.י. - נ.פ.) היה לוקח אותו מכאן לשם. המערכת בבית הייתה
31 מאוד סוערת, אני מתכוונת להגיד שהוא היה אמור להיות בבית אבל כל יום הוא לקח אותו
32 למקום אחר. הוא היה תחת י.י. ... הייתי מגיעה לבקר את אבא. לפעמים ראיתי אותו
33 ולפעמים לא. הגעתי הרבה פעמים בתקופה הזו, לא יודעת כמה פעמים אבל הייתי עושה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

- 1 השתדלות להגיע כמה שאני יכולה. באותה תקופה גרתי בXX, הייתי נשואה כבר. הייתי מגיעה
2 באוטובוס עם בעלי בעיקר, בעיקר כדי שישמור עליי שי.י. לא יפגע לי בהריון. כשהייתי מגיעה
3 לבית הייתי רואה את אבא שבוי בבית, לא היה שייך לגשת אליו, לא להגיד לו כלום. י.י. שמר
4 עליו באותה עת. אמא הייתה גם בבית באותו זמן וישנה לידנו" (ש' 13-3 עמ' 14 לפרוטוקול);
5 "בזמנים שאני תמיד הייתי י.י. גם היה או א.ר. (מטפלו של המנוח - נ.פ.) והוא היה מאבטח
6 את אבא, לוקח את אבא ביחד איתו... שיערנו לעצמנו שרוב הזמן אבא נמצא בחניון אבל לא
7 ידענו איפה אבא בזמן אמת" (ש' 28-24 עמ' 14 לפרוטוקול); ר.ב.י. העידה, כי רק ר.י. הלכה
8 לבקר את אביה בחניון "... אחרי תחנונים ובאבטחה של י.י. להגיע לחניון לא יכולנו. מי שהיה
9 מגיע לשם היה נרצח" (ש' 31-30 עמ' 14 לפרוטוקול); "הוא (י.י. - נ.פ.) לא נתן לנו" לבקר
10 בחניון (ש' 3-2 עמ' 15 לפרוטוקול).
11
12 55. ר.י. אף היא העידה ביחס לתקופה בה אושפז המנוח, בחודש נובמבר 2015, כי עת הגיעה לבקר
13 בבית החולים "י.י. לא רצה שנגיע לבקר את אבא, הוא הצמיד אותי לקיר ואיים עלי שיהרוג
14 אותי עם סכין, האחות ראתה את זה והודיעה לרווחה"; "עצם הביקור מאוד הכעיס את י.י..
15 הוא לא רצה שאבוא לראות את אבא" (ש' 18-17, 20 עמ' 22 לפרוטוקול); ראו: דיווח מטעם
16 עו"ס שערי צדק המופנה לעו"ס משפחה לשכת לב העיר (עמ' 661 לתיק המוצגים), בו הוצגו
17 התלונות של ר.י. בפני העו"ס אודות טיפולו הלקוי של י.י., וחששה מפני רצון י.י. לנצל את
18 המנוח כספית. כן דיווחה העו"ס על דיווח הצוות הסייעודי על ריב בו היו נוכחים בין י.י. לר.י.
19 במהלכו הוא צעק כלפי ר.י. "אני אהרוג אותך בסכין!"; בתמליל שיחה שצורף בעמ' 21-22
20 לתמלול, אשר להערכת ר.י. התרחש בסביבות אפריל 2016, ניתן להתרשם מניסיון י.י. למנוע
21 בכוחניות מר.י. לבקר את אביה (ש' 14-12 עמ' 23 לפרוטוקול); ר.י. העידה כי "המון פעמים
22 זה קרה שהייתי באה לבקר את אבא בבית החולים או בביתו בXX וזה לא התאפשר בגלל זה"
23 (ש' 25-24 עמ' 23 לפרוטוקול); "כל פעם שהייתי מגיעה הוא היה מאיים המון, הוא היה
24 מאיים גם על אבא שהוא יעזוב אותו לבד, אם הוא רוצה אותו או אותנו..." (ש' 19-15 עמ'
25 לפרוטוקול); גם כאשר בהמשך חקירתה אישרה ר.י., כי הקשר שלה עם המנוח באותה
26 תקופה, עת היא התגוררה בXX, היה טלפוני - העידה באשר לתכיפות השיחות עמו "השתנה
27 כל הזמן, תלוי כמה אפשרו לו לענות לשיחות", עת היא התקשרה מידי יום אולם "היו פעמים
28 שהתקשרתי מלא פעמים וניתקו את השיחות" (ש' 30-20 עמ' 28; וש' 30-28 עמ' 30
29 לפרוטוקול).
30
31 56. ח.א.כ. העידה אמנם, כי הגיעה לבקר את אביה בתקופה בה עדיין התגורר בבית "פעמים
32 בודדות, לנוכח מחלתה שלה..." (ש' 4-2 עמ' 44, ש' 28-26 עמ' 45 לפרוטוקול); בשבתות אמנם
33 אף אחד לא הפריע לה לבקר את המנוח, וכאשר י.י. לא היה בבית יכלה לשוחח עם המנוח
34 כרצונה, אבל לדבריה "אני אישה דתיה ולא אדבר על כסף בשבת. לשלומי תמיד שאלתי" (ש')

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח' נ' י.י. ואח'

- 1 6-9 עמ' 46 לפרוטוקול); כאשר נשאלה אם אף אחד לא הפריע לה לגשת לאביה המנוח העידה
2 ח.א.כ. "אם י.י. לא היה נמצא, זו עוד שאלה אם הוא נמצא או לא. כשהיה נמצא לא נתן לי
3 להתקרב לאבא היו צעקות ואבא גם העיד על ההתנהגות הברברית באחת השיחות" (ש' -11
4 12 עמ' 46 לפרוטוקול); עוד העידה ח.א.כ. כי "שאלתי אם י.י. מסכים כי תמיד פחדתי ממנו.
5 אני בעצמי הייתי מאוד חולה, לא היה לי כוח ראיתי איך הוא מתנהג עם האחיות שלי ולא
6 היה לי כוח לעמוד מול אחד כזה" (ש' 15-16 עמ' 46 לפרוטוקול).
7
8 57. אף אם קיים שוני מסוים בין הקשר, ולמצער, האפשרות לקיים קשר, מצד התובעות עם
9 המנוח במועד כריתת ההסכם, עת המנוח עדיין התגורר בבית המגורים ברחוב XX, אזי
10 התובעות מס' 2-4 היו מבקרות יותר ומשוחחות עמו טלפונית; לבין הקשר של אותן תובעות
11 עם המנוח במועד עריכת הצוואה המאוחרת - עת מניעת הקשר הגיעה לשיאה, כפי שנקבע
12 בסעיף 68 לפסק דין הצוואות, כאשר באשר לתקופה מאוחרת זו הודה י.י., כי הוא מנע את
13 כניסת התובעות לדירה השכורה ברח' XX שם התגורר עמו המנוח בסמוך לפטירתו, ואף סירב
14 לידע אותן על כתובת המגורים אותה עת (סעיפים 59-64 לפסק דין הצוואות); כאשר טענתו
15 הכבושה של י.י. בחקירתו הייתה, כי העו"ס הנחתה אותו להסתיר מהתובעות את הכתובת
16 של הדירה ברח' XX, כלל לא הוכחה על ידו (ש' 3-16 עמ' 109 לפרוטוקול); הרי גם בתקופה
17 בה נערך ההסכם התרשמתי משלל הראיות והעדויות, כי י.י. הוא ששלט הלכה למעשה על
18 הקשר בין התובעות לבין המנוח, והמנוח פעל בהתאם לרצון י.י. (סעיפים 45-54, 58 ו-68
19 לפסק דין הצוואות); בנסיבות אלה, אף לו המנוח לא היה עדיין מבודד כליל מהתובעות
20 במועד עריכת ההסכם, הוא עדיין היה נתון לשליטתו המלאה של י.י., והקשר שלו עם
21 התובעות היה נתון לשליטת י.י.
22
23 58. מהאמור עולה, כי המנוח היה נתון במועד כריתת הסכם המתנה - ואף קודם ולאחר מכן -
24 לשליטת י.י., וזאת הן נוכח מצבו הבריאותי הקשה, אשר הוביל לכך שנזקק לסיועו של י.י.;
25 והן נוכח פעילותו האקטיבית של י.י. לבדוד את המנוח מהתובעות, ובפרט מבנותיו -
26 התובעות, עת מערכת היחסים בין התובע לבין י.י. הייתה עכורה מזה שנים רבות, כפי שפורט
27 בפסק דין הצוואות. בנסיבות אלו קמה חזקה בדבר השפעתו הבלתי הוגנת של י.י. על המנוח,
28 וכפי שיובהר להלן חזקה זו לא נסתרה, עת לא הוכח שהמנוח כרת את עסקת המתנה מרצון
29 חופשי, נעדר השפעה בלתי הוגנת.
30
31 רצון המנוח
32

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תל"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י. ואח'י

- 1 59. העדות המרכזית, באשר לרצון המנוח, שהובאה מטעם הנתבעים, הייתה של עו"ד י.ע., אשר
2 ערך את ההסכם; עדות זו עוררה קשיים, בפרט עת ספק אם ייצג את המנוח באופן בלתי תלוי;
3 ובאשר לעניינים נוספים כגון: זהות האדם שביקש את עריכת ההסכם; כוונת המנוח להעניק
4 לי.י. את מלוא המניות; נסיבות עריכת ההסכם - המלמדות על מעורבות י.י. ואח המנוח מ.י.
5
- 6 60. בכל הנוגע לזהות הפונה אשר לבקשתו נערך ההסכם - העיד תחילה עו"ד י.ע., כי "לצורך
7 העברת המניות נעשתה פנייה ע"י המנוח, ערכתי את המסמך לבקשתו" (ש' 22 עמ' 61
8 לפרוטוקול); בהמשך העיד כי "אני זה שערך את ההסכם של העברת המניות לבקשת המנוח.
9 ככל שזכור לי המנוח הוא שפנה אליי להעביר את המניות ... אני לא זוכר אם הייתה זאת
10 שיחת טלפון..." (ש' 1-4 עמ' 62 לפרוטוקול); בהמשך עדותו נשאל שוב האם לפני הפגישה
11 הראשונה עם המנוח במשרדו "פנה אליך המנוח ביחד עם י.י. שהם רוצים לעשות העברת
12 מניות?", עו"ד י.ע. השיב בצורה נחרצת פחות כי - "יכול להיות. יכול להיות שגם רק המנוח"
13 (ש' 18-19 עמ' 64 לפרוטוקול). בהמשך התייחס עו"ד י.ע. לשינוי טיוטת ההסכם, על פי פנייה
14 שנעשתה אליו בעניין זה, בלשון רבים - " ... אם אני לא טועה דיברתי עם הרואה חשבון שלהם
15 ושינינו ל - 20 ש.י. אני זוכר שפנו אליי ונאלצנו לשנות ... לשאלת בית המשפט, הם זה המנוח
16 וי.י. הם שאלו אותי ואני זוכר ששינינו" (ש' 24-29 עמ' 64 לפרוטוקול).
17
- 18 61. בהקשר זה חשוב לציין, כי על אף דברי עו"ד י.ע. בתחילת עדותו באשר לטיב היכרותו עם
19 המנוח וי.י., לנוכח השימוש התכוף שעשה בחניון שהפעיל המנוח ובו עבד י.י. (ש' 12-21 עמ'
20 59 לפרוטוקול), הרי שלא ניתן להתעלם מהעובדה, כי עו"ד י.ע. ייצג את י.י., עוד קודם לעריכת
21 ההסכם, בהליך לפי החוק למניעת אלימות במשפחה, אשר נקטה כנגדו נ.י. בחודש מרץ 2016
22 (ה"ט 16-03-52814).
23
- 24 62. בכל הנוגע לרצון המנוח בעריכת ההסכם, העיד עו"ד י.ע. לכתחילה בנחרצות, כי "אני
25 לחלוטין זוכר את המנוח אצלי במשרד לבד עם מ.י., בלעדי י.י., שהוא מפרט בפניי מה הוא
26 רוצה, איך הוא רוצה, למה הוא רוצה והכל בצורה בהירה, ברורה" (ש' 1-4 עמ' 62
27 לפרוטוקול); דא עקא, שלמרות דברים אלו, לפיהם המנוח הבהיר מפורשות מה ואיך הוא
28 רצה מעוה"ד י.ע. בנוגע להעברת המניות, כאשר נשאל לאחר מכן האם הוא יכול להסביר לבית
29 המשפט למה המנוח העביר את מלוא המניות לי.י. והתעלם משאר ילדיו, העיד עו"ד י.ע., כי
30 "אני לא יודע מה היו צפונות ליבו של המנוח. אני יודע לומר שזה מה שהוא רצה, זו הייתה
31 כוונתו" (ש' 15-17 עמ' 62 לפרוטוקול). עו"ד י.ע. לא מצא לנכון לפרט בעדותו למה המנוח רצה
32 למעשה להעביר את המניות דווקא לי.י., על אף טענתו בראשית עדותו, לפיה המנוח הסביר
33 לו הכל בצורה בהירה וברורה כאמור.
34

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'

63. על אף שעו"ד י.ע. העיד, כי המנוח היה "בן אדם דעתן, מבין וידע מה הוא רוצה וידע את משמעות של העברת המניות" (ש' 31 עמ' 64 לפרוטוקול) הוא הביע תמיהה האם - "במאי הוא היה חולה סופני? אני יודע שהיה לו סרטן בשלפוחית השתן" (ש' 1 עמ' 65 לפרוטוקול); אולם המשיך והעיד כי "התרשמתי שהוא מבין מה הוא רוצה ומבין את ההשלכות" (ש' 3 עמ' 65 לפרוטוקול); ולגבי מצבו הבריאותי הוא התרשם שהמנוח " ... מבין את מצבו הבריאותי, מבין שהוא סובל מסרטן ומבין שהדבר הזה עלול להחריף ולהביא למוות, הוא הבין את זה" (ש' 7-8 עמ' 65 לפרוטוקול); יחד עם זאת, העיד עו"ד י.ע., כי "אני יודע לומר שבאותה עת עפ"י התרשמותי, עשיתי שיחת טלפון לעו"ס של בית החולים לפי מה שאני זוכר, מדובר באדם שלא היה בריא פיזית, היה לו סרטן כמדומני בשלפוחית השתן אבל הוא היה בהכרה מלאה, הבין מה הוא עושה" (ש' 18-20 עמ' 62 לפרוטוקול). עולה תמיהה, אשר לא ניתן לה הסבר, מדוע מצא עו"ד י.ע. לפנות לעו"ס בית החולים לנוכח מצבו הבריאותי של המנוח, ככל שלהתרשמותו המנוח הבין את מצבו הרפואי היה צלול והבין מה הוא עושה.

13

64. כאשר נשאל עו"ד י.ע. האם בירר כיצד יתקיים המנוח, לאחר שהוא מעביר את כל מניותיו בחברה, השיב עו"ד י.ע. כי הוא לא יודע לומר כמה כסף היה למנוח בחשבון אותה עת ושהם לא שוחחו על השאלה ממה יחיה לאחר שיעביר את כל מניותיו לי.י. (ש' 7-13 עמ' 65 לפרוטוקול); וש' 19-23 עמ' 71 לפרוטוקול). אף בנוגע לתשלומי המיסים בהם התחייב המנוח לשאת על פי ההסכם עולה, כי עו"ד י.ע. לא ידע לתת תשובות ברורות ואך השיב, שהקריא למנוח את סעיפי ההסכם " ... ומה שהוא לא הבין הוא שאל והשתדלתי להשיב" (ש' 14-32 עמ' 65 לפרוטוקול). מעדות עוה"ד י.ע. מצטיירת תמונה, כי אף שהיה מודע לכך שבפניו אדם חולה, אשר מצבו אף הביאו לפנות בשאלות אל עו"ס בית החולים, לא מצא עוה"ד י.ע. להסביר למנוח מיוזמתו את משמעויות ונפקויות הסכם המתנה, בבחינת "את פתח לוי", אלא הסתפק במתן תשובות לשאלות המנוח, ככל שהיו (ולא פורט כלל מה היו אותן שאלות).

24

65. הסבר זה מאת עורך דין הוא בעל חשיבות יתרה, עת עסקינן בחלק נכבד מרכוש המנוח, המועבר לי.י., מבלי שלמנוח יכולת חזרה. לכך אף יש להוסיף, כי בסעיף 6 להסכם המתנה נקבע, שחבות המס שחלה בגין העברת המניות תחול על המנוח. לגרסת י.י. עצמו עסקינן בחבות מס בשיעור מיליוני שקלים חדשים (סעיף 72 לסיכומי הנתבעים). עוה"ד י.ע. לא טען כלל שהסביר למנוח את משמעותו הכלכלית של חלק זה בעסקת המתנה, עת דומה שבנוסף להפקעת זכויות המנוח במניות נותר הוא אף עם חובות ניכרים לרשויות המס. חובות, אשר לא נטען כלל, כי עוה"ד י.ע. הסביר למנוח שיהיה עליו לפרעם, ואף לא נשאלה השאלה, האם יש בידי המנוח לעשות כן באמצעות יתרת רכושו. מהאמור עולה, כי יש טעם בטענת התובעות לפיה, עסקת המתנה דגן עלולה הייתה להוביל את המנוח עד כדי חדלות פירעון. היעדר הסבר כאמור אף מוביל למסקנה, כי היה בידי המנוח - והתובעות מכוחו, לבטל את הסכם המתנה

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 מחמת טעות. עת לא הובאה כל ראיה, לפיה משמעות כלכלית כה נכבדת הובאה בחשבון על
2 ידי המנוח, והוסברה לו בידי עוה"ד י.ע.
3
- 4 66. עוד עולה מעדות עו"ד י.ע., כי הוא לא העלה בפני המנוח את האפשרות להעביר את המניות
5 בצוואה כמקובל לעשות בנסיבות בהן אדם מבוגר מאוד מעביר את עיקר רכושו, דבר שעשוי
6 אף לייתר תשלומי מיסים גבוהים (ש' 10-3 עמ' 66 לפרוטוקול). הנתבעים אמנם טענו בהקשר
7 זה, כי עו"ד י.ע. ידע על איזו מצוואות המנוח, שנערכה קודם להסכם (סעיף 52 לסיכומיהם);
8 ברם מעדות עו"ד י.ע. עולה כי "לעניין הצוואה, אם אני זוכר הוא הראה לי צוואה שהוא עשה,
9 אבל האם קשרנו בין הצוואה להעביר המניות אני לא יודע" (ש' 7-8 עמ' 66 לפרוטוקול).
10
- 11 67. בנוגע לנסיבות עריכת ההסכם התגלו קשיים נוספים - בפרט כאשר משווים בין עדות עו"ד
12 י.ע. לעדות י.י. עו"ד י.ע. העיד, כי בפגישה בה נחתם הסכם המתנה "... היו המנוח ומ.י., ישבנו
13 ודיברנו והוא חתם עד כמה שאני זוכר י.י. לא היה, אחרי זה הוא בא ואז גם הוא חתם...";
14 "אני ממש זוכר שמי שישב איתי פרק זמן העיקרי זה היה המנוח ומ.י. י.י. הלך, אם אני זוכר
15 נכון הוא הביא משהו לאכול ואז הוא הצטרף" (ש' 22-23, 27-29 עמ' 67 לפרוטוקול); בניגוד
16 אליו העיד י.י. כי "..." אחרי התיקונים והשיפורים ישבנו ב - 8.5.2016 אצל עו"ד י.ע., אני, מ.י.
17 ועו"ד י.ע. ושם אבא נשאל שלוש פעמים לפני שחתם והחליט שאלו אותו עוד פעם "המנוח
18 למי היית רוצה לתת? אתה רוצה להעביר לי.י. את המניות" הוא אמר "אני רוצה להעביר לבני
19 י.י." שלוש פעמים הוא אמר. ושם נחתמה אותה עסקה "... (ש' 17-24 עמ' 103 לפרוטוקול);
20 י.י. הודה, כי הוא הביא את המנוח אל עו"ד י.ע. (ש' 29-30 עמ' 108 לפרוטוקול). ספק אפוא
21 האם הראיות מלמדות שהיה בידי המנוח לקבל ייעוץ משפטי בלתי תלוי, כשהוא חופשי
22 מאפשרות ללחצים והשפעה פסולה מצד י.י.
23
- 24 68. עדות י.י. בנוגע לתיקונים שנערכו בהסכם מעלה חשש, כי אלו נעשו על פי רצונו שלו ולא על
25 פי רצון המנוח, שהרי י.י. העיד כי "..." היו 3-4 פגישות הכנה, באחת הפגישות העו"ד אמר
26 ששלח לחניון הוא לא שלח לחניון אלא לג. לידי, פעם אחת לידי פקס פעם אחת נתן לי את
27 הטיוטה ביד, מ.י. ישב על ההסכם, הכין תיקונים..." (ש' 22-24 עמ' 103 לפרוטוקול). מעדות
28 י.י. עצמו עולה, כי הטיוטות לא הועברו ישירות למנוח, אלא הועברו על ידי עו"ד י.ע. לידי י.י.
29 ולידי מ.י., ו"אני נתתי לאבא, מ.י. גם קיבל את זה בבית שלו. אבא קיבל את זה ממני כן" (ש'
30 9 עמ' 108 לפרוטוקול). מעורבות זו של י.י., ואף של אח המנוח - מ.י., בעריכת ההסכם, מעלה
31 ספק כבד האם היה זה הסכם שנעשה על פי רצון המנוח, מיוזמתו, ולא על פי הכתבת י.י.
32 הדברים אמורים ביתר שאת על רקע מעורבות האח מ.י., ועדות י.י., לפיה "בסוף חודש מרץ,
33 תחילת אפריל, האבא החליט לתת לי מתנה בחיים... במהלך חודש אפריל האמא התחילה
34 להתפרע שהיא הרימה את הידיים וצעקה "א.י. ויע.י. (שנים מאחיו של המנוח - נ.פ.) יעשו

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 אותך חתיכות", אבא שמע את זה, היה מפוקס, הבין שמי שנלחם איתו זה לא רק האמא
2 והאחיות אלא גם א.י. ויע.י. שעומדים מאחוריהן ... " (ש' 16-22 עמ' 103 לפרוטוקול). דבריו
3 אלה מעלים שאלה בנוגע לצורך שעלה במעורבות האח מ.י. בעריכת הסכם המתנה.
4
5 69. בכל הנוגע למעורבות אח המנוח, מ.י., בעריכת ההסכם (אשר הצדדים וויתרו על עדותו על
6 במועד דיוני ההוכחות מונה לו אפטרופוס (ראו עמדת התובעות מיום 21.1.21), הרי, שלשית
7 עו"ד י.ע. היה זה על מנת לוודא את רצון המנוח. מסופקני האם יש ללמוד ממעורבות זו על
8 רצונו החופשי של המנוח, ומסקנה אפשרית אחרת היא, ש.מ.י. בחר ליטול חלק בעריכת
9 ההסכם, לשם הבטחת אינטרסים שלו עצמו, להבדיל מהבטחת האינטרסים של המנוח. לעניין
10 זה העיד עו"ד י.ע. תחילה, כי "ההתרשמות שלי הייתה שלא היה הכי נוח לאחים שמי שיתפוס
11 את מקומו מכל המשתמע מכך, צריך לקבל אישור של מחזיקי מניות, זה יהיה הבן. לכן
12 האחים עצמם של המנוח לא כ"כ ששו שמישהו אחר יחליף אותו כי אז ההתנהלות לגבי
13 החברה בעיניהם הייתה קשה יותר ומשכך מי שחבר למנוח לצורך החתימה על אותו מסמך
14 היה מ.י. ... " (ש' 25-32 עמ' 61 לפרוטוקול); בהמשך העיד עו"ד י.ע. כי "אני זוכר שאני קצת
15 השתוממתי כי לא הבנתי מה המניע של מ.י., הבנתי ש.מ.י. בחברה, הוא אמר לי "אני בא כדי
16 לוודא שזה מה שהוא רוצה" באלו המילים. אם אני יכול לקשור את זה בהתרשמות שלי
17 הייתה שהם, האחים, רצו שהמנוח ימשיך ... ההתרשמות שלי בשיחה, לא קטגורי, אפשר
18 להבין מסוג השאלות, מאופן ההתנהלות, ההתרשמות שלי הייתה שהם מעדיפים שהמנוח י.
19 ימשיך ... " (ש' 6-11 עמ' 62 לפרוטוקול); "בדיוק מה שאמרתי, העליתי בפני בית המשפט את
20 התרשמותי לכך שהאחים דעתם לא הייתה נוחה לכך ש.י. יחליף את המנוח ... " (ש' 3-4 עמ'
21 לפרוטוקול).
22
23 70. תמיכה נוספת במסקנה, כי לא הוכח שהמנוח כרת את ההסכם מרצון חופשי, וללא לחצים,
24 נמצאת בדברי אח המנוח ש.י., אשר שיחותיו עם מי מהתובעות הוקלטה והובאה כראיה.
25 אסייג את הדברים בכך, שחלק לא מבוטל מדברי ש.י. הם בבחינת עדות מפי השמועה, או
26 דברים, אשר לא הובהר כיצד הוא יודעם. כן דומה שאף ל.ש.י. עצמו אינטרסים, אשר אינם
27 זהים בהכרח לאינטרסים של המנוח, מפאת אחזקות ש.י. בחברה. יחד עם זאת, יש בעדותו
28 משום "חוט" נוסף, המלמד על השפעת י.י. על המנוח, אף בשים לב להתנהגותו האלימה של
29 י.י., אשר נדונה אף בפסק דין הצוואות.
30
31 71. מהשיחות האמורות עלה בין היתר, כי י.י. הטיל אימתו על המנוח, וכדברי ש.י.: "הוא (י.י.) -
32 (נ.פ.) איום ונורא, הוא בריון, הוא מושחת ... " (ש' 5 עמ' 132 לתמלול); "אני הייתי בורח ממנו
33 פחד מוות הייתי. כמעט הוא הרג את אחותי ... " (ש' 23 עמ' 132 לתמלול); "...הוא מסוכן..."
34 (ש' 8 עמ' 133 לתמלול); "הוא (י.י.) - (נ.פ.) עשה את כל זה להוציא אותו (את המנוח - נ.פ.)

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'

- 1 מהבית ולשלוט עליו ולקחת לו את כל המניות. הוא איים עליו, איים עליו, אל תגידי, מ.י.,
2 ואל תגידי אף אחד, אל תאשימי. הוא איים עליו והחתים אותו" (ש' 20-18 עמ' 133 לתמלול);
3 "איים עליו, מקלל אותו, אומר לו: אני אעזוב אותך לבד ואני אסע לאוקראינה. מה זה,
4 סיפורים מכאן עד להודעה חדשה" (ש' 24 עמ' 133 וש' 1 עמ' 134 לתמלול); "הוא בריון, הוא
5 חייתי והוא מרים מהר קללות, זורק, מרביץ. תראי כולם מפחדים ממנו..." (ש' 24-23 עמ' 137
6 לתמלול); "בטח שאני, כל פעם פחדתי ממנו, הוא יכול להרוג אותי ... בטח, י.י., הוא רוצח"
7 (ש' 8-6 עמ' 143 לתמלול); "י.י. גם פחד ממנו? וודאי, הוא הרביץ כמה פעמים למ.י. ... הכניס
8 לו מכות, הכניס בו מכות, הוא-הוא, הוא פושע גדול ... הוא בלתי אמין אין בו אמונה, בוגדני"
9 (ש' 15-11 עמ' 143 לתמלול); "אמא שלך פחדה ממנו פחד מוות... כולם פחדו ממנו, כולם
10 רעדו מ.י. ... אנחנו פחדנו ממנו פחד מוות ... את לא יודעת מה אנחנו עברנו. אחרי ... אותי
11 הוא תקף כמה פעמים". (ש' 24-17 עמ' 144 לתמלול); "את לא יכולה להאשים, אנחנו פחדנו
12 ממנו, לכן אנשים העידו בשבילו רק מהפחד [מצחקק] הוא היה, תביני, מהפחד בן אדם עושה
13 כל דבר, אני אגיד לך את האמת, אני" (ש' 26 עמ' 144 וש' 2-1 עמ' 145 לתמלול); ותיקון
14 שנעשה בתמליל על פי החלטתי שנתנה תוקף להסכמות הצדדים בעניין זה (ש' 20-4 עמ' 26
15 לפרוטוקול); "הוא בריון, אין מה להגיד, אני אומר לך אני לא מעז, אני לא מעז לעבור משם,
16 מהפחד שלי, אני לא מעז, לא מעז" (ש' 22-21 עמ' 145 לתמלול); " ... י.י., אמרתי לך, הוא
17 אדם מסוכן, הוא יכול להרוג מישהו בקלי קלות ... הכל מותר לוי" (ש' 16-15 עמ' 147 לתמלול).
18
- 19 72. כן נשמעו בתמלול השיחות שקיימה ר.ב.י. עם ש.י., אמירות שלו ביחס להשפעה של י.י. על
20 המנוח לתת לו את המניות: "החתים אותו בכוח" (ש' 12 עמ' 149 לתמלול); "הוא (המנוח -
21 נ.פ.) לא רצה לתת לוי" [בהחלטיות] לא! הוא לא רצה לתת לו, הוא אמר: כולכם תחלקו שווה
22 בשווה, אבל היה תחת איומים ממנו, הוא מקלל אותו ויורק עליו וזה ..."; "היה אלים, הוא
23 אלים ..."; "ש' 17-16, 14, 22 עמ' 149 לתמלול); "הכל הוא עשה בניגוד לרצונו, מה זה", "תביני
24 דבר אחד, אבא שלך היה שבו בידי המנוח" (ש' 25-22 עמ' 155 לתמלול); "ש.י. : ... אני מפחד
25 פחד מוות, יכול להרוג אותי בקלות; ר.ב.י. : בגלל זה אתה לא רוצה לבוא להעיד, לעזור לנו?;
26 ש.י. : בטח אני לא אבוא. אני מפחד, פחד מוות אני מפחד [צוחק], הוא יכול להרוג אותי במכה
27 אחת. אני לא עובר משמה, באמת אני נשבע לך" (ש' 26-21 עמ' 158 לתמלול). ראו בהקשר זה
28 גם עדות ר.ב.י. (ש' 26-8 עמ' 9 לפרוטוקול).
29
- 30 73. ש.י. סירב להתייצב למתן עדות ועשה כן אך לאחר שניתן כנגדו צו הבאה (החלטה מיום
31 12.4.21, ש' 9-3 עמ' 48 לפרוטוקול). בעדותו התחמק ממתן תשובות, ולאחר שהשיב לשאלות
32 ב"כ התובעות באופן עקבי כי אינו זוכר פרטים רבים שנשאל עליהם, ואף הכחיש אמירות
33 מפורשות שנשמע שאמר אותן בתמלול, נאלצו התובעות לוותר על המשך חקירתו (ש' 13-12
34 עמ' 54 לפרוטוקול).
35

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ' י.י. ואח'י

- 1 74. יחד עם זאת, כאמור, באותן שיחות שהוקלטו עם ש.י., נשמעו אמירות קשות מצדו אודות
2 אופיו של י.י. ואודות הפחד שלו ושל יתר אחיו מפניו של י.י. אמירות אלו עולות בקנה אחד
3 עם עדויות עדים אחרים, הן בהליך דגן והן בתביעת הצוואות (סעיף 93 לפסק דין הצוואות).
4
- 5 75. לעניין רצון המנוח לערוך את ההסכם הפנו הנתבעים לעדויות נוספות מטעמם, אלא שכטענת
6 התובעות בסיכומיהם, לא מצאתי כי יש בהן לבסס במידת ההוכחה הנדרשת שההסכם נעשה
7 על דעת המנוח תוך גמירות דעת מלאה, שלא תחת השפעה בלתי הוגנת מצד י.י.; הגב' א.ב.
8 כלל לא נשאלה על ידי ב"כ הנתבעים על רצון המנוח להעביר המניות לי.י. (ראו סעיף ג'
9 לרשימת העדים של הנתבעים), וכל שהעידה ביחס לשאלת ב"כ התובעות האם המנוח סיפר
10 לה משהו אודות רכשו, הוא כי "סיפר לי שיש לו סיבוכים עם האחים, הוא כל הזמן אמר
11 שאלוהים בירך אותו בבן ושכלי הבן הוא היה זרוק בהוספיס, הוא אף פעם לא אמר שיש לו
12 משפחה, בנות, הוא רק אמר שיש סיבוכים עם האחים שרוצים לזרוק אותו" (ש' 1-3 עמ' 80
13 לפרוטוקול); אף בעדות י.ב.ד. לא מצאתי כל התייחסות לכך, כפי שהודו אף הנתבעים עצמם
14 (סעיף 110 לסיכומיהם); העד א.ב.ג. העיד, כי המנוח שיבח בפניו את י.י. וכאשר "...שאלתי
15 אותו מה הוא חושב לעשות, הוא אמר לתת לו את הכל ושהוא רוצה שזה יהיה בשבילי" (ש'
16 26-27 עמ' 87 לפרוטוקול). אולם מדובר בעדות כללית שאינה מתייחסת לרצון המנוח להעביר
17 את מניותיו בחברה לי.י. או להסכם המתנה שנערך בסופו של יום, כאשר התובעות טענו כי
18 עד זה מקיים קשרי עבודה עם הנתבע והפנו לניסיון העד להתחמק להשיב לשאלות שהתייחסו
19 לכך שהעיד לטובת י.י. בהליך אחר שבוע קודם לעדותו בהליך דגן (ש' 22-32 עמ' 88 ועמ' 89
20 לפרוטוקול); גם העד ח.ב. (בעל עסק סמוך לחניון) העיד אך באופן כללי כי "פה ושם היו
21 שיחות ש.י. מטפל בו ודואג לו שההוא רוצה לתת לי.י. מה שיש לו, אף פעם לא הרחבתי איתו
22 ... תמיד אמר ש.י. דואג לו ומטפל בו ושהוא סומך עליו ורוצה לתת את כל מה שיש לו. זה
23 היה השיחות שאני זוכר" (ש' 8-10 עמ' 99 לפרוטוקול). עד זה אישר כביכול בעדותו כי הוא
24 שמע את המנוח שהוא רוצה להוריש לי.י. הכל ושי.י. מטפל בו (ש' 3-5 עמ' 100 לפרוטוקול),
25 אולם כאשר נשאל שוב האם המנוח אמר לו שהוא רוצה להוריש לי.י. הכל העיד שוב באופן
26 כללי - "כן אני זוכר שהוא אמר אני רוצה לתת לי.י. כל מה שיש, הוא אחראי עליי ודואג לי
27 ואני רוצה לתת לו הכל" (ש' 5-7 עמ' 100); ולא זכר לומר מתי שיחות התקיימו ונקב בהערכה
28 כללית - "בשנים האחרונות. לא זוכר יום וזמן"; "בשנתיים האחרונות בוודאי" (ש' 9 ו-11
29 עמ' 100 לפרוטוקול).
30
- 31 76. בשולי הדברים אזכיר אף את עדות התובעות עצמן, לה איני נותן משקל רב, ולו מחמת היותן
32 מעוניינות בתוצאה, וחוסר האמון שמצאתי בעדות נ.י., כמפורט בפסק דין הצוואות. יחד עם
33 זאת יש בעדויות אלו כדי לתמוך במעט, וודאי שלא לסתור, את המסקנה בדבר כריתת
34 ההסכם מחמת פגם ברצון. ר.י. העידה: "אבא תמיד רצה שהמשפחה תהיה מאוחדת, הוא

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח' נ' י.י. ואח'

1 תמיד אמר כשהיה בריא שהוא רוצה שכולם יקבלו שווה בשווה, שלא יהיו אפלויות, שכולם
2 יהיו מאוחדים. הוא לא רצה שיהיו מלחמות" (ש' 20-22 עמ' 24 לפרוטוקול); נ.י. העידה אף
3 היא "הוא כל הזמן סיפר לנו שאנחנו נקבל שווה בשווה והוא אוהב את כולנו ורוצה שנהיה
4 משפחה מאוחדת" (ש' 5-6 עמ' 38 לפרוטוקול); ח.א.כ. העידה אף היא "... תמיד אמר לנו
5 שהוא רוצה שיהיה לכל הילדים שווה בשווה, שאנחנו נהיה מסודרים בחיים, תמיד דאג לנו
6 ותמיד אמר אהבה אחווה שלום ורעות. הוא לא רצה שתהיה מחלוקת ומריבות, הוא דגל
7 בשיטה של השלום וזו הייתה דרכו של אבא שלי ז"ל" (ש' 6-8 עמ' 44 לפרוטוקול).
8
9 77. בטרם סיום אפנה למחלוקת שהתגלעה בין הצדדים באשר לאמינות חלק קטן מתמלילי
10 השיחות שהגישו התובעות כראיה. אמנם עסקינן במחלוקת, אשר גרמה להתמשכות ההליך,
11 אך נפקותה **זניחה**, עת קבלת עמדת מי מהצדדים אינה משפיעה על תוצאת ההליך. הצדדים
12 חלקו על תמלול דברי המנוח באחת השיחות שהקליטו עמו התובעות - האם אמר "אין כמו
13 הבן שלי" כפי שטען י.י. (ש' 17 עמ' 108 לפרוטוקול); שמא אמר "כולכם כמו הבן שלי" כפי
14 שהעידה ר.ב.י. (ש' 18-19 עמ' 15 לפרוטוקול; ש' 25-30 עמ' 25 לפרוטוקול); מחלוקת נוספת
15 התעוררה בגין שני תמלולים של אותה שיחה שנערכה בין ח.א.כ. למנוח, וטענות הנתבעים
16 לפיהן מדובר בהקלטות ערוכות (ש' 19-22 עמ' 45 לפרוטוקול וההחלטה בעמ' 50 לפרוטוקול).
17 נוכח מחלוקת זו מונה מומחה מטעם בית המשפט, אשר בחוות דעתו וחוות דעתו המשלימה
18 והמתוקנת קבע, כי המנוח אמר "כולכם כמו הבן שלי", כטענת התובעות. באשר לאמינות
19 שתי ההקלטות של שיחה שערכה ח.א.כ. עם המנוח, אשר תמלולן צורף בעמ' 51-57 לתמלול
20 ("ח.א.כ. מדברת עם המנוח) ובעמ' 58-62 (ח.א.כ. מדברת עם אבא על הגירושין ועל י.י. -
21 נקבע כי לא מדובר בהקלטות אמינות ורציפות ואין לתת בהן אמון. אף לאחר חקירת
22 המומחה לא מצאתי, כי עלה בידי התובעות להפריך את המסקנה האמורה. המומחה התמודד
23 בחקירתו עם כל הקשיים שהציפו התובעות והבהיר, כי "...כשבדקנו את הטקסט בחוות
24 הדעת השנייה מצאנו שההקלטות ערוכות" (ש' 20-31 עמ' 113 לפרוטוקול); "...כשאנחנו
25 בודקים את גרף ההקלטה וזה מה שעשיתי, שנכנסת שיחה יש סיגנל אחר שמופיע, סיגנל הוא
26 גבוה. בודקים שאין שיחת המתנה או משהו אחר שנכנס. במקרה הזה לא ראיתי ממצאים..."
27 (ש' 21-24 עמ' 116 לפרוטוקול); "...לפחות שני קטועים בהקלטה אם לא שלושה. זו הקלטה
28 רציפה שהושמטו ממנה קטעים"; "קובץ אחד רציף קובץ אחד לא" (ש' 14-15, 21 עמ' 117
29 לפרוטוקול); בנסיבות אלה, בהן היו מספר קטעים שהושמטו ולא אך קטע אחד, כאשר עולה
30 כי גם הקובץ השני על אף שהינו רציף היה קטוע בתחילתו ובסיומו, נראה כי לא עלה בידי
31 התובעות להפריך את חוות דעת המומחה לעניין זה, בפרט בנסיבות בהן התובעות עצמן צידדו
32 בחוות דעתו בכל הנוגע למסקנתו אודות המשפט השנוי במחלוקת (ראו סעיף 69 לסיכומיהן).
33

בית משפט לענייני משפחה בירושלים

24 אוגוסט 2022

תלה"מ 18816-06-20 נ.י. ואח'י נ.י.י. ואח'י

- 1 78. אשוב ואציין, כי חוות הדעת האמורה העלתה קושי אך ביחס לשני תמלילי הקלטות שנערכו
2 ביחס לשיחה אחת, מבין שלל שיחות שנערכו והוקלטו על ידי התובעות, כאשר לא נטען
3 מאומה אודות היעדר מהימנות יתר ההקלטות שצורפו. בנסיבות אלה ועל רקע יתר הראיות
4 שהוגשו הן בהליך זה והן בהליכים קודמים, ובפרט בתביעת הצוואות, אינני סבור כי יש
5 במסקנת המומחה לגרוע מהמסקנה בדבר השפעה בלתי הוגנת של י.י. על המנוח, ופגם ברצון
6 המנוח בעת כריתת ההסכם.
7
- 8 79. לאור מסקנה זו הרי שיש לקבל את התביעה מפאת השפעה בלתי הוגנת ודי בכך בכדי לייתר
9 את הדיון ביתר העילות החוזיות הנטענות (מבלי לגרוע מהאמור לעיל בדבר זכות המנוח לבטל
10 את ההסכם מחמת טעות, עת לא הוכח, כי ידע את דבר חבותו במס ושיעורה הניכר הנטען).
11 למעלה מן הצורך אציין כי לתוצאת בטלות הסכם המתנה ניתן להגיע גם בגין התקיימות
12 עילת העושה, כאשר אני סבור כי עלה בידי התובעות להוכיח קיומם של יסודותיה - אף שעילה
13 מעין זו מתאימה פחות לעסקאות מתנה השוו: פרידמן וכהן בעמ' 428 - 431).
14
- 15 80. אשר על כן התביעה מתקבלת ואני מורה על ביטול הסכם המתנה מיום 8.5.16.
16
- 17 81. התמורה שהתקבלה או תתקבל עבור חלקו של המנוח במניות החברה, אשר על פי צו מניעה
18 מיום 5.7.20 מוחזקת בנאמנות המנהל המיוחד, תחולק לידי יורשי המנוח על פי דין בהתאם
19 לצו הירושה שניתן בעניינו. במידת הצורך יוגש נוסח פסיקתא לחתימה.
20
- 21 82. בשים לב לתוצאת ההליך מחד גיסא, ולמועד בו מצאו התובעות להגיש תביעתן זו, חלף הגשת
22 תביעתן בעת ובעונה אחת עם תביעת הלכת השיתוף, מאידך גיסא, איני עושה צו להוצאות.
23
- 24 ניתן היום, כ"ז אב תשפ"ב, 24 אוגוסט 2022, בהעדר הצדדים.
25
- 26 נמרוד פלקס, שופט, סגן נשיא